

T.C
Kırıkkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Ahmet ÖZCAN tarafından hazırlanan “İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurullarının İşlevselliği (Kırıkkale İli Örneği)” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Başkan

Doç.Dr. Mehmet ARSLAN

Üye

Üye

Doç.Dr. Kürşat N. TURANBOY

Yrd.Doç.Dr. M.Metin ARSLAN

KİŞİSEL KABUL

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “İL VE İLÇE HALK EĞİTİMİ PLANLAMA VE İŞBİRLİĞİ KURULLARI İŞLEVSEL MİDİR? (KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ)” adlı çalışmamı, ilmi ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazdığım ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterdiklerimden ibaret olduğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

13.09.2006

Ahmet ÖZCAN

ÖN SÖZ

Teknolojik gelişmelerin yaşandığı günümüzde bilgiye ulaşma ve bilginin paylaşılması oldukça kolaylaşmıştır. Özellikle internet adı verilen bilişim ağının evlerimize kadar ulaşmasıyla bu süreç oldukça hızlanmıştır.

İnternetin toplumda kabul görmesiyle, belirli şartları taşıyan bireylerin katılmasına imkan veren örgün eğitim kurumlarının yanında yaş, zaman ve mekan sınırlamaları olmaksızın yaşam boyu sürebilecek eğitimlere olanaklar sağlayan yeni fırsatlar doğmuştur.

Örgün öğretimin planlı ve programlı bir süreç olması, belirli şartları taşıyan bireyleri kapsamaması yanında, yaygın eğitim; herhangi bir şarta bağlı kalmaksızın tüm bireylere örgün eğitimin yanında ya da dışında bireyin ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda yüz yüze veya uzaktan istedikleri bilgilerin öğretilmesini amaçlamaktadır.

Özellikle bilişim alanındaki gelişmeler ve internetin eğitim kurumlarında yaygınlaştırılması çalışmaları, örgün ve yaygın eğitim kurumlarını bu bilişim ağının bir parçası haline getirmiştir. Hazırlanan internet tabanlı uygulamalar sayesinde tüm kurumlar bilgi paylaşımına açık ve bilgidan faydalanır duruma gelmiştir.

Bütün bu gelişmeler zaman ve mekan tanımayan yaygın eğitime de yeni anlamlar yüklemiştir. Önceleri Halk Eğitim, Yetişkin Eğitimi olarak bilinen Yaygın Eğitim terimine, Uzaktan Eğitim, Yaşam Boyu Eğitim anlamları da katılmıştır.

Yaygın eğitim, toplumun yaşam biçimini, bilgi, beceri ve alışkanlıklarını, değer yargılarını birbirlerine ve kendisinden sonraki kuşaklara aktarmaları ve öğretmeleri şeklinde süregelen bir eğitim şeklidir.

Yaygın eğitim gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için büyük öneme sahiptir. Ülkemiz içinde büyük öneme sahip olan yaygın eğitimin, çağın gereksinimlerine göre donatılması gerekmektedir. Ülkemizde yaygın eğitim ulusal eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası haline getirilememiş, hayat boyu eğitim anlayışı toplumda istenilen yeri alamamış, yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği istenilen düzeye ulaşmamıştır.

Yaygın eğitimin değişen durumlara uyum gösterebilecek esnek bir yapıya kavuşturularak, eğitim faaliyetlerinin bölgesel ihtiyaçlar dikkate alınarak planlanması ve eğitim faaliyetlerine katkıda bulunabilecek tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca işbirliği yapılarak yürütülmesi gereklidir.

Bu amaçla ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuş ve çalışma esasları bir yönetmeliğe bağlanarak uygulamaya konulmuştur.

Bu araştırmada, yaygın eğitim kurumları yönetmeliğinde yer alan İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları'nın çalışmaları incelenip, yapılan çalışmaların halk eğitimin amaçlarına, kalkınma planlarına uygunluğu ve kurullarda alınan kararların faaliyetleri gerçekleştirecek birimlerce, koordinasyon birimlerince ve destek birimlerince ne düzeyde uygulandığı tespit edilerek kurulun işlevsel olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma boyunca verdikleri öneriler ile araştırmaya yön veren değerli hocalarım Doç. Dr. Kürşat Nuri TURANBOY'a, Yard. Doç. Dr. Mehmet Metin ARSLAN'a, Prof. Dr. Saim KAPTAN'a teşekkürlerimi borç bilirim.

Ahmet ÖZCAN

Ağustos 2006

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, il ve ilçelerde yaygın eğitim faaliyetlerinin planlanması ve işbirliğinden sorumlu olan İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları'nın işlevsel olup olmadığını belirlemektir.

Kavramsal çerçeve içerisinde, ülkemizde Halk Eğitim'in tarihsel gelişiminden bahsedilmiş, yaygın eğitimin Milli Eğitim sisteminde, anayasa ve kanunlardaki yeri belirtilmiş, kalkınma planları ve hükümet programlarındaki yeri vurgulanmıştır.

Araştırma, problemin ilgili olduğu alan ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan teknikler bakımından nitel bir araştırmadır. Verilerin toplanmasında, araştırma sürecinde geliştirilen görüşme formu, kurul toplantı tutanakları ve yoklama sirküleri kullanılmıştır.

Araştırma evrenini, Türkiye' de bulunan İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları oluşturmaktadır. Araştırmada kurulun 2000 – 2005 yılları arasındaki çalışması incelenmiştir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular şu şekilde özetlenebilir :

Kurula katılım ve kurul toplantılarının düzenli olarak yapılması boyutunda, toplantıların üyelere yeterli süre önce bildirildiği; ancak üyelerin çoğunun toplantılara katılmadığı veya yerine başkasını gönderdiği, bazı ilçelerde kurul toplantılarının yapılmadığı, yapılan toplantılara katılan üyelerin kurul toplantıları hazırlıklarının yetersiz olduğu görülmüştür.

Kurulun almış olduğu kararlar boyutunda, alınan kararların kalkınma planlarına uygun olduğu; ancak ileriye dönük uzun vadeli kararların alınması gerektiği, yaygın eğitim alanında yapılan alan taramalarının yetersiz olduğu, durum saptamaya ve hedef belirlemeye yönelik yeni araştırmaların yapılması gerektiği, alınan kararlarda yaygın eğitimde rol alacak kurumların görev tanımlarının yapılması gerektiği, faaliyetlerin hedeflerinin açık olarak belirtilmediği görülmüştür.

Kurullarda alınan kararların uygulanması ve değerlendirilmesi boyutunda, planlanan eğitim faaliyetlerinin halka yeterince duyurulmadığı, gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin sonuçları hakkında diğer kurumların bilgilendirilmediği, faaliyet sonuçlarının belirlenmesinde ilgili kurumların düzenli rapor vermedikleri görülmüştür.

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the functionality of City and District Public Education Associations which is responsible for planning and cooperating to the common education in the cities and districts.

In conceptual framework, the historical development of public education was mentioned, the places of common education were described in national education system and in laws, in addition its importance in government programs were mentioned.

This is a qualitative research about techniques that is used for analysis of data. During data collection, interview forms council records and attendance sheets which are developed during research were used.

Research platforms includes city public education planning and cooperation council. During the research the study of council between 2000 – 2005 were investigated. The results of this research can be summarized as follow:

Although the date of meeting was informed to the all members in the right time, some of the members who attend the meeting weren't prepared enough and the most of the members didn't attend to the meeting also some members sent another person for theirselves. In addition to this in some districts the meeting weren't arranged.

In the decision of the council it was seen that they appropriated to the development plan but it is necessary to take long term future plans, there were not enough researchs about common education area, it is necessary to determine the conditions and the targets of new research, also target activities of council were not mentioned.

It was observed that people and other associations were not informed about planned educational activities and related associations didn't arrenge reports systematicaly.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖN SÖZ	III
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar LİSTESİ	IX
GRAFİKLER LİSTESİ	IX
BÖLÜM I	1
PROBLEM DURUMU	1
<i>Problem Cümlesi</i>	3
<i>Alt Problemler</i>	3
<i>Sınırlılıklar</i>	4
<i>Sayıtlar</i>	4
<i>Araştırmanın Önemi</i>	4
<i>Araştırmanın Amacı</i>	5
<i>Tanımlar</i>	5
<i>Kısaltmalar</i>	6
BÖLÜM II	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
1. <i>Ülkemizde Yaygın Eğitimin Tarihçesi</i>	7
2. <i>Milli Eğitim Sisteminde Yaygın Eğitim</i>	10
3. <i>Yaygın Eğitimin Mevzuattaki Yeri</i>	12
4. <i>Yaygın Eğitimin Kalkınma Planlarındaki Yeri</i>	14
5. <i>Yaygın Eğitimin Hükümet Programlarındaki Yeri</i>	17
6. <i>Milli Eğitim Şuralarında Yaygın Eğitim</i>	19
7. <i>Günümüzde Yaygın Eğitim Uygulamaları</i>	24
8. <i>İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları</i>	27
BÖLÜM III	31
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	31

BÖLÜM IV.....	34
YÖNTEM	34
4.1. Araştırmanın Modeli	34
4.2. Evren.....	34
4.3. Örneklem.....	34
4.4. Veri Toplama Teknikleri.....	35
4.5. Geçerlik ve Güvenirlik	37
4.6. Verilerin Çözümlemesi	37
BÖLÜM V.....	40
BULGULAR VE YORUM.....	40
5.1 Alt Problemlerle İlgili Bulgular ve Yorumlar	41
BÖLÜM VI.....	49
SONUÇ VE ÖNERİLER	49
KAYNAKÇA	52
EKLER.....	56

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No		Sayfa No
2.1	Türkiye genelindeki yaygın eğitim kurumları	25
2.2	Türkiye genelindeki yaygın eğitim merkezleri	26
2.3	Türkiye geneli halk eğitim merkezlerinde açılan programlar	27
4.1	İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu üyelerinin görüşlerini belirten formda verilen maddelere katılma derecelerine verilen ağırlıklar ve bu ağırlıkların sınırları	36
5.1	İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kuruluna katılan üyelerin kurulla ilgili görüşleri	40
5.2	2001-2005 Yılları arasında kurul üyelerinin toplantılara katılımı	43

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik No		Sayfa No
5.1	Yıllara göre kurul toplantılarına katılması gerekli üyeler, katılmayan üyeler ve başkasının yerine kurula katılan üyeler	43

BÖLÜM I

PROBLEM DURUMU

Teknolojinin hızla geliştiği dünyamızda uluslararası piyasalarda uzmanlaşma ve teknoloji geliştirme yetkinliği rekabet gücünü etkileyen önemli faktörlerdendir. Rekabetin arttığı bu süreçte bilgi ve iletişim teknolojileri üretimde büyük değişikliklere neden olabilmektedir. Ekonomik gelişmenin yüksek katma değerli mal ve hizmet üretimi ile sağlanacağı düşünülürse, bu üretimi gerçekleştirecek işgücünün eğitim seviyesi ve sahip olması gereken yeteneklerin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Toplumların kalkınmasında eğitimin rolünün önemli olduğu herkesçe kabul görmektedir. Ülkemizde eğitim sistemi iki boyuttan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi olan örgün eğitim, planlı ve programlı bir süreç içerisinde ve belirli şartlar içerisinde bireylere sunulan eğitim şeklidir. İkincisi ise yaygın eğitimidir. Yaygın eğitimde, bireylerin ilgi, istek ve yeteneklerine yönelik eğitim programları bulunmaktadır. Yaygın eğitim;

“Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, yahut herhangi bir kademesinden çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında; okuma yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak, boş zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, ekonominin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlamak, çeşitli mesleklerde çalışmakta olanlara , mesleklerinde gelişmeleri için hizmet içi eğitimle gerekli bilgi ve beceriler kazandırmaktır .”

Eğitim sistemi insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemelidir. Bu destek yaşam boyu sürmelidir. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde bulunan ülkemizde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi yaşam boyu eğitim anlayışının benimsenmesi ile mümkün olacaktır.

Bireylerin ihtiyacı olan eğitim hizmetlerinin daha çabuk ve hızlı ulaştırılmasında yaygın eğitim büyük görev almaktadır. Yaygın eğitim

olanaklarının geliştirilmesi, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanması, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetlerinin artırılması gereklidir.

Bölgenin ihtiyaçları dikkate alınarak yıl içinde uygulanacak eğitim faaliyetlerinin planlanması, bu amaca yönelik çalışmaların daha verimli olması, hizmetlerin birlik ve beraberlik içinde yürütülebilmesi için ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği sağlanması gerekmektedir.

Yaygın eğitim alanında il bazında koordinasyon ve işbirliği sağlamakla görevli iki kurul ile bir komisyon bulunmaktadır. Bunlar;

1985/18 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan “ İl Beceri Kazandırma Komisyonu” dur.

3308 Sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile kurulan “İl Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kurulu.”

7.8.1979 gün ve 16720 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre kurulan “İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu” dur.

Bu kurul 14.02.2006 tarihinde yürürlüğe giren yeni Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre komisyona dönüştürülmüştür. Komisyona katılacak üyelerde değişiklik yapılmayıp, yeni üyeler ilave edilmiştir.

Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre; il ve ilçe seviyesinde her türlü yaygın eğitim hizmetlerinin yürütülmesi ve alana götürülmesinde ikilemlerden doğan zaman, değer ve enerji kaybını önlemek; hizmetlerin birlik, bütünlük içerisinde planlanmasını ve yürütülmesini sağlamak amacıyla il seviyesinde “İl Halk Eğitimi Planlama Komisyonu” ve “İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Komisyonu” , ilçe seviyesinde ise “İlçe Halk Eğitimi Planlama Komisyonu” ve “İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Komisyonu” oluşturulmuştur.

Bu komisyonlar, kalkınma planlarında yer alarak devamlılık gösteren icra tedbirlerini çözmedeki zaman ve değer kaybını önlemek üzere işbölümü yapmak, kaynakları birleştirmek, il ve ilçe seviyesindeki yaygın eğitim

hizmetlerini koordine etmek ve kuruluşlar arasında işbirliğini sağlamakla görevlidirler.

İl Halk Eğitimi Planlama Komisyonu, Halk Eğitimi Merkezi Planlama ve İşbirliği Komisyonu; Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin hükümleri doğrultusunda toplanarak kararlar alırlar. Bu komisyonlarda yapılan planlamalar ve çalışmalar eski yönetmeliğe, göre valinin başkanlığında Mart ve Eylül aylarının ikinci yarısında toplanan İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulunda değerlendirilmekteydi; ancak 14 Şubat 2006 gün ve 26080 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yeni yönetmeliğin bu kurulları komisyonlara dönüştürmesiyle, komisyonların yılın ilk toplantısını ekim ayının ikinci yarısında, ikinci toplantısını ise nisan ayının ikinci yarısında yaptığını görmekteyiz.

İl ve ilçelerde yapılan planlama ve çalışmaların değerlendirildiği bu kurulların (komisyonların) amaca yönelik olarak çalışmaması yapılacak yaygın eğitim faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen problem durumundadır.

Problem Cümlesi

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları işlevsel midir?

Alt Problemler

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği ;

1. Kuruluna katılması gerekenler kurul toplantılarına düzenli olarak katılıyor mu?
2. Kurulun almış olduğu kararlar ;
 - a. Kalkınma planlarına uygun mu?
 - b. Halk eğitimin amaçlarına uygun mu?
3. Kurulda alınan kararlar,
 - a. Faaliyeti gerçekleştirecek birimlerce ne düzeyde uygulanmıştır?
 - b. Koordinasyon birimlerince ne düzeyde uygulanmıştır?
 - c. Destek birimlerince ne düzeyde uygulanmıştır?

Sınırlılıklar

Araştırmada 2000 – 2005 yılları arasında görev yapan İl ve İlçe Planlama ve İşbirliği Kurullarının çalışmaları incelenecek, bu tarihten önceki kurulların çalışmaları araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.

Araştırma sürecinde incelenen kurullarla ilgili yönetmeliğin değişmesiyle, araştırmaya konu kurullar komisyonlara dönüştürülmüştür. Ancak araştırmaya esas süreçte bu komisyonlar kurul olduklarından, bu komisyonlar araştırmada kurul olarak ifade edilmiştir.

Araştırmada İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları dikkate alınmış diğer yaygın eğitim kurullarının çalışmaları kapsam dışı bırakılmıştır.

Araştırma, Kırıkkale İline bağlı il ve ilçe merkezlerinde görev yapan yöneticiler ile sınırlandırılmıştır.

Sayıtlılar

Araştırmada görüşülen kişilerin il ve ilçe halk eğitimi planlama ve işbirliği kurulları hakkında bilgi sahibi oldukları varsayılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki katılımcılar araştırmanın konusuna ilgi duymakta, görüşlerini objektif olarak ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Önemi

Gelişen teknolojiyle birlikte, toplumlar yeniliklere uyum sürecine girmektedir. Uyum sürecinde etkili olması beklenen örgün eğitimin planlı ve programlı bir süreç olması ve karşılaşılan değişik durumlara anında cevap verebilecek nitelikte olmaması nedeniyle örgün eğitim esnek olmayan yapıya sahiptir. Yaygın eğitim kurumları ise esnek yapısı ile değişimlere uyum sağlayabilecek ve toplumun beklentilerine cevap verebilecek durumdadır.

Yaygın eğitim kurumlarının il ve ilçe bazında yapmış olduğu planlama ve çalışmaların değerlendirildiği İl ve İlçe Planlama ve İşbirliği Kurullarının işlevsel olması önemlidir. Bu araştırmada elde edilecek bulgular; il ve ilçelerde bulunan halk eğitimi planlama ve işbirliği kurullarının görevlerinin ne düzeyde anlaşılıp, uygulamaya yansıtıldığını ortaya çıkaracaktır.

Böylece, Milli Eğitim Bakanlığının 20 Temmuz 1979 gün ve 150 sayılı kararıyla yürürlüğe koyduğu ve sonra 14 Şubat 2006 tarihinde 26080 tarihli resmi gazete ile değiştirdiği Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği çerçevesinde il ve ilçe halk eğitimi planlama ve işbirliği kurullarının, son yıllardaki çalışmaları incelenecek ve kurulun işlevsel olup olmadığı tespit edecektir.

Yönetmeliğin halen yürürlükte olması sebebiyle, uygulamada aksayan yönleri, getirdiği olumlu ve olumsuz durumlar üzerinde durulacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile il ve ilçelerde yapılan yaygın eğitim faaliyetlerinin planlandığı, değerlendirildiği İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurullarının çalışmaları incelenmiş ve kurul toplantılarında alınan kararların kalkınma planlarına ve halk eğitimin amaçlarına uygunluğu araştırılmış, toplantıda alınan kararların faaliyeti gerçekleştirecek birimlerce, koordinatör birimlerce ve destek birimlerince ne düzeyde uygulandığı araştırılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular doğrultusunda yaygın eğitimin planlandığı ve değerlendirildiği bu kurulların çalışmalarıyla ilgili öneriler getirilmiştir.

Tanımlar

Araştırmada sık kullanılacak olan kavramlardan bazılarının tanımları aşağıda verilmiştir.

Yaygın eğitim: Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere, gerekli bilgi beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında onların ; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde yaşam boyu yapılan eğitim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006).

Yaygın eğitim kurumları: Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ile yaygın eğitimin amaç ve işlevlerini gerçekleştirmek için ; il, ilçe, köy-kent, bucak ve

köylerde açılabilen; örgün eğitim kurumları ile birbirini tamamlayacak ve her birinin her türlü olanağından yararlanabilecek bir bütünlük içinde örgütlenen, gerektiğinde devam edenlere aynı nitelikleri kazandırabilen eğitim kurumlarıdır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 1999).

Halk eğitim merkezleri: İllerin merkez ve diğer ilçeleri ile köy-kent merkezlerinde bakanlıkça açılan yaygın eğitim kurumlarıdır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 1999).

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu: Kalkınma ve icra planlarında yer alacak devamlılık gösteren konu ve tedbirleri çözmek, uygulamaya koymak, ikilemeler yüzünden zaman ve değer kaybını önlemek üzere işbölümü yapmak, kaynakları birleştirmek, ortak çalışmalarını birlikte gerçekleştirmek için alan çalışmaları yapan kurum temsilcilerinin oluşturduğu karar ve çalışma organıdır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 1999).

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama Kurulu: İl ve ilçenin yaygın eğitim gereksinimlerinin saptanması , planlanması, değerlendirilmesi, sorunların çözümü ile giderilmesini sağlayıcı karar organıdır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 1999).

Eğitim odaları: Köy, kasaba ve halk eğitim merkezi bulunmayan köy-kentlerde açılan yaygın eğitim kurumlarıdır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 1999).

Meslek Kursları: 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa dayalı olarak açılan ve kurs süresince kursiyerlerin, çırak öğrencilerin haklarından yararlandırıldığı kurslardır.

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

HEM: Halk Eğitim Merkezi

ÇYEGM: Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü

MEŞ: Millî Eğitim Şûrası

BYKP: Beş Yıllık Kalkınma Planı

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. Ülkemizde Yaygın Eğitimin Tarihçesi

Günümüzde teknoloji hızla gelişmektedir. Gelişen teknolojiyle birlikte örgün eğitim kurumlarında öğretilen bilgiler hızla yetersiz kalmaktadır. Toplumların değişim sürecine uyum gösterebilmeleri için, değişiklikleri bireylere kolayca aktaracak ve ortaya çıkabilecek durumlara göre eğitim verebilecek yeni sistem ve modellere sahip olma zorunluluğu vardır.

Eğitim toplumun kalkınmasını sağlayan temel araçlardandır. Milli eğitim sistemimize bakıldığında; örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrıldığını görmekteyiz. Örgün eğitim, belirli yaştaki bireylerin eğitim gördüğü kurumlardır. Yaygın eğitim ise, *“örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim – öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür.”* (MEB Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006:1).

Günümüzde yaygın eğitim kavramı “Halk eğitimi”, “Yetişkin eğitimi”, “Kitle eğitimi”, “Okul dışı eğitim”, “Yaşam boyu eğitim” kavramlarının yerine kullanılmaktadır. Yaygın eğitim, örgün eğitimin ulaşamadığı kitlelere, iletişim araçlarıyla yarar sağlamayı, yerleşim birimlerinin çok sayıda ve dağınık olduğu ülkemizde örgün eğitimle ulaşamayan yörelere, eğitim götürmeyi ve nesiller arası eğitim farkını azaltmayı amaçlamaktadır (Arslan,1992,2).

1.1. Cumhuriyet Öncesi

Türk kültür tarihimizde yaygın eğitimle ilgili somut örneklerle hemen her devirde rastlanmaktadır. Hun, Göktürk, Uygur adlarıyla tanınan Orta Asya Türk kavimlerinin Tanrıları ve ölüleri için düzenledikleri şölenler, av eğlenceleri

temelde birer yaygın eğitim faaliyetidir. "Orhun Kitabeleri", "Kutadgu Bilig", "Dede Korkut Hikayeleri" gibi eserler, o dönemin eğitiminin canlı belgeleridir.

Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerinde yaygın eğitim mahiyetindeki faaliyetleri yürüten bu kurumlar, toplumsal yapının oluşmasına, millet ve devlet geleneklerinin yerleşip yaşatılmasına katkıda bulunmuşlardır (MEB. XIII. Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dökümanı,1990:1).

XIII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar AHİLİK yoluyla düzenli bir meslek eğitimi yapılması, bireyleri sanata özendirmiş, Türk-İslâm sanatının gelişmesi sağlanmıştır (Özkan,1985:4).

Tanzimat Fermanından sonra, ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlayacak elemanların yetiştirilmesi amacıyla yaygın eğitim faaliyetleri değişik boyut kazanmıştır. Üniversiteler, fizik, kimya, tarih ve öteki konularda 1862 yılında halka dersler vermiştir. Halkın yaygın eğitim yoluyla aydınlatılması fikri, bu tarihten sonra ağırlık kazanmıştır (MEB. XIII.ME.Şurası,1990:1).

Mithat Paşa Niş ve Tuna valiliği sırasında hayırsever insanların yardımı ile islahhaneler kurmuştur. Islahhanelerde kimsesiz kız ve erkek çocuklarının sanat öğrenmelerinin sağlanması, ülkemizde yaygın eğitimin teşkilâtlanması açısından önemli bir adım olmuştur. Islahhaneler daha sonra Mekteb-i Sanayi adını almıştır (Turan,1990:28)

Yaygın eğitim, 1913 yılında yürürlüğe giren "Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-i Muvakkat-ı" ile hukukî bir kimlik kazanmıştır. Bu kanun bazı değişikliklerle Cumhuriyet döneminde de uzun süre yürürlükte kalmıştır (Durukan,1987:107).

1.2. Cumhuriyet Sonrası

Cumhuriyetin kurulmasıyla ülkemizde toplumsal hayatın hemen her alanını ilgilendiren değişiklikler olmuştur. Cumhuriyet kanunları ile birlikte eğitim sistemimizde büyük değişiklikler olmuş ve bazı eğitim kurumlarının işlevleri sona ermiştir.

1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu bu dönemin en önemli yeniliklerindedir. Bu kanunla aynı işlevi gören değişik eğitim kuruluşları birleştirilmiştir. Sonrasında kapsamlı bir eğitim seferberliği başlatılmıştır.

3 Mart 1924 yılında çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu Örgün ve yaygın eğitim kurumlarının dağınıklığından kurtarılarak Maarif Vekâletine bağlanmasını sağlamıştır.

1926 yılında çıkarılan Maarif Teşkilâtına Dair Kanun, işçi çalıştıran kuruluşlara, işe alınan hiç öğrenim görmemiş işçilere ilköğrenimini vermeleri zorunluluğunu getirmiştir. 1927'de çıkarılan "Halk Derslikleri ve Halk Konferansları Yönetmeliği", çeşitli sebeplerden hiç okuyamamış, geri kalmış, istediği öğretim derecesine erişememiş olanlara imkân sağlamıştır. Aynı tarihte "Halk Derslikleri" yaygın eğitim yapan kurumlar arasında yer almıştır (Arslan,1992:9).

Atatürk ilke ve inkılâplarını yaymak, benimsetmek, milleti sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan geliştirmek amacıyla 1932 yılında "Halkevleri" kurulmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 1952 yılında "Halk Eğitimi Bürosu" kurulmuş, 1953 yılında köy ve bucaklarda "Halk Okuma Odaları", 1956 yılında da ilçelerde "Halk Eğitimi Merkezi" açılmaya başlanmıştır.

UNESCO desteği ile 1959 yılında Türkiye'de bir temel eğitim merkezi kurulmuştur. Bu merkezin çalışmalarına yerli ve yabancı uzmanlar katılmış, bazı köylerde halk eğitimi ve toplum kalkınması denemeleri yapılmıştır.

Türkiye'nin plânlı kalkınma dönemine girdiği 1960 yılından sonra başlayan eğitim-kültür seferberliği sonucu, dağınık olarak sürdürülen yaygın eğitim faaliyetlerinin bir teşkilât altında toplanması öngörülmüştür. Bunun üzerine Millî Eğitim Bakanlığına bağlı "Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Bu genel müdürlük 6/3349 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Millî Eğitim Bakanlığı'ndan alınarak Köyişleri Bakanlığına devredilmiştir. Yaygın eğitim hizmetleri bu bakanlık bünyesinde 1967 yılına kadar yürütülmüştür.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında yer alan "Bütün eğitim kurumlarının Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanması esastır." görüşünden hareketle 6 Ekim 1967 tarih ve 6/8944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü yeniden Millî Eğitim Bakanlığına devredilmiştir (Arslan,1992:13).

14.6.1973 tarihinde kabul edilen Millî Eğitim Temel Kanunuyla, yaygın eğitimle örgün eğitimin birbirini tamamlayıcı ve aynı vasıfları kazandırıcı nitelikte

düzenleneceği hükmünü getirmiştir. Ayrıca, ülke genelinde gerçekleşen yaygın eğitim faaliyetleri arasındaki koordinasyon ve işbirliğini sağlama görevi Millî Eğitim Bakanlığına verilmiştir.

Yaygın eğitim alanında önemli bir gelişme ise; 1977 yılında çıkarılan 2089 sayılı "Çıracılık Kalfa ve Ustalık Kanunu"dur.

Eğitimde bütünlük ve süreklilik ilkeleri doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütülen yaygın eğitim hizmetlerinin bir arada toplanması amacıyla, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün adı 3.9.1977 tarihinde Bakanlık kararıyla "Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir (Arslan,1992:14).

2. Milli Eğitim Sisteminde Yaygın Eğitim

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa Türk Millî Eğitim sistemi, "örgün" ve "yaygın" olmak üzere iki alt sistemden oluşmaktadır. Örgün eğitim, kendi içerisinde kademelere ayrılmaktadır. Yaygın eğitim ise, örgün eğitimin yanında ve dışında düzenlenen tüm eğitim faaliyetlerini kapsar.

Günümüze kadar örgün eğitim dışındaki eğitim faaliyetleri farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Bunlar yaygın eğitim, yetişkin eğitimi, halk eğitimi, okul dışı eğitim, hayat boyu eğitim gibi kavramlardır. Bu kavramlar kimi zaman farklı kimi zaman ise eşanlamlı kullanılmışlardır.

Yaygın eğitim; tanımına uygun olarak, her yaşta ve her eğitim düzeyindeki bireylerin ilgi ve ihtiyaç duyduğu her konuda program geliştiren, uygulayan bir eğitim sistemidir (M.E.B. XIII. M.E.Şurası Raporlar Görüşmeler Kararlar, 1990:59).

Yaygın eğitimin genel hayata ve istihdama yönelik olması, bu eğitim sistemini Genel Yaygın Eğitim ve Mesleki Yaygın Eğitim olmak üzere ikiye ayırmıştır (Arslan, 1992:21).

2.1. Genel Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim yalnızca mesleki ve teknik eğitim için değil, sosyal ve kültürel eğitim için de gereklidir. Çünkü yaşam, yenileşme tek boyutlu değildir. Öyleyse eğitim okulla sınırlandırılmamalıdır (Miser, 1995:209).

Gelişmekte olan ülkeler genel yaygın eğitimden yararlanmayı sosyal ve iktisadî değişmeyi etkileyen aynı zamanda hızlandırıcı etkide bulunan kalkınma ve bilinçlenme aracı görmektedirler.

2.2. Mesleki Yaygın Eğitim

Mesleki yaygın eğitim ülkemizin kalkınma sürecinde hayati bir öneme sahiptir. Niteliksiz insan gücü için iş olanakları giderek azalmakta, daha yüksek beceri ve uyum gerektiren işlerin sayısı gittikçe artmaktadır.

Lowe' nin de ifade ettiği gibi ekonomik refahın ve istikrarın yeter sayıda ve nitelikte insan gücü yaratmaya ve onu elde tutmaya dayalı olduğu anlaşılmaktadır (Lowe, 1985, 33)

Bu sebeple ülkemizde mesleki yaygın eğitimin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Yaygın eğitim kısıtlı ekonomik imkânlarla sahip ülkemiz için ekonominin gerektirdiği insan gücünü yetiştirmede vazgeçilmez bir araçtır (Miser, 1995:208).

2.3. Çıraklık Eğitimi

Türk toplumunda çıraklık eğitimi, tarihin en eski dönemlerinden beri bilinen ve faydalanılan bir eğitim şeklidir.

Anadolu'da XII. yüzyılda "Ahilik" sistemiyle başlayan çıraklık eğitimi, uzun süre Anadolu halkının sanat, iktisat ve sosyal düzenine yön vermiştir. Bu sistemde mesleğe giriş, yeterliliğin kontrolü, kalfalık ve ustalığa yükseliş belirli esaslara bağlı olup; eğitim, yamak-çırak-kalfa-usta silsilesi şeklinde gerçekleştirilmiştir (Akkutay, 1991:19).

Cumhuriyet dönemine kadar geleneksel usullerle "Lonca", "Gedik", adını alarak varlığını sürdüren bu sistem, Cumhuriyet döneminde de ara insan gücünün yetiştirilmesinde bir kaynak olma özelliğini korumuştur. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında vatani yeni baştan imar edecek nitelikli teknik eleman eksikliğini kendini hissettirmesiyle meslekî eğitim ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Arslan, 1992:25).

3. Yaygın Eğitimin Mevzuattaki Yeri

3.1. Anayasada Yaygın Eğitim

Ülkemizde eğitim devletin anayasal bir görevidir. Toplumun eğitimi ayrıcalık yapılmaksızın anayasanın güvencesi altına alınmıştır.

1982 Anayasasında eğitim – öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesine dair 42. maddesinde;

“Kimse eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunlarla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim Atatürk İlkeleri ve İnkılapları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.” (T.C. Anayasası, 2000:30) denilerek halkın örgün ve yaygın eğitimden azami derecede yararlanması garanti altına alınmıştır. Yine anayasada kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı başlıklı 17. maddesinde *“Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”* (T.C. Anayasası, 2000:12) İfadesi bulunmaktadır.

3.2. Kanunlarda Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim alanındaki kanunlar değişik zamanlarda çıkarılarak yürürlüğe konulmuştur. Cumhuriyetten sonra çıkarılan yaygın eğitimle ilgili kanunları inceleyecek olursak;

Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924) : Bu kanunla dağınık durumda bulunan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının çalışmaları birleştirilerek dağınıklıktan kurtarılmıştır. Bütün eğitim kurumları Maarif Vekâletine bağlanmıştır.

Maarif Teşkilatına Dair Kanun (22 Mart 1926) : Bu kanunla Maarif Vekaletinin kuruluş ve görevleri düzenlenmiştir. İlköğretim çağını geçmiş ve hiç öğrenim görmemiş olanların çalışmakta olduğu kuruluşların bu çalışanlarına ilköğrenimi verme zorunluluğu getirilmiştir. Böylece işçi çalıştıran kuruluşlar da yaygın eğitim faaliyetlerine dahil edilmiştir.

Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun (1 Kasım 1928) : Bu kanunun uygulamaya konulmasıyla okuma – yazmanın kolaylaşması sağlanmış

ve bütün okuma – yazma bilenlerin bilmeyenlere öğretmesiyle yaygın eğitim faaliyetine katılımı sağlanmıştır.

Sınâî Müesseselerinde ve Maden Ocaklarında Meslekî Kurslar Açılmasına Dair Kanun (17 Haziran 1938) : Bu kanunla yüzden fazla işçi çalıştıran işletmelerde iş yerinde kurs açılmasını ve bu kurslara devamın zorunlu olduğu ifade edilmektedir. İşletmedeki işçi sayısı yüzden az ise yakındaki aynı özellikteki işletmelerle birlikte kurs açılması zorunlu kılınmaktadır.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu (5 Ocak 1961) : Bu kanunla İlköğretim düzenlenmiştir. İlköğretim kurumlarında çalışacak personel, ilköğretim çağı, okula kayıt ve devam durumları belirtilmiştir. Bu kanunun içerisinde yaygın eğitimle ilgili yetiştirici ve tamamlayıcı kursların açılması öngörülmektedir.

Millî Eğitim Temel Kanunu (14 Haziran 1973) : Bu kanunla yaygın eğitimin kuruluş bakımından 41. maddesinde;

“Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birbirlerini tamamlayacak, gereğinde aynı vasıfları kazandırabilecek ve birbirinin her türlü imkanından yararlanacak biçimde bütünlük içinde düzenlenir. Yaygın eğitim, genel ve meslekî – teknik olmak üzere iki temel bölümden meydana gelir. Bu bölümler birbirlerini destekleyici biçimde hazırlanır.” ifadeleri yer almaktadır.

Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu (20 Haziran 1977) : Bu kanunla çıraklık eğitimi kanuni esaslara bağlanmıştır. Kanuna göre çırak aynı zamanda öğrencidir. Çıraklık eğitimini işyeri ve okul ortaklaşa yerine getirecektir. İşyerinde beceri eğitimi, okulda ise teorik eğitim verilecektir. Alınan eğitim sonunda başarılı olursa, çıraklara kalfalık belgesi, kalfalara ustalık belgesi verilecektir. Ayrıca bu kanunla çırak, kalfa ve ustanın tanımı yapılmıştır. Kanun dokuz yıl yürürlükte kalmıştır.

Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kanunu (5 Haziran 1986) : Teknolojinin ilerlemesiyle ülkemizde giderek artan ara insan gücünün yetiştirilmesi ve verilen mesleki eğitimin bir bütünlük içerisinde uygulanması ve geliştirilmesi için 3308 sayılı Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun birçok yeniliği eğitim sistemimize kazandırmıştır (Arslan, 1992:66).

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (30 Nisan 1992) : Bu kanun Millî Eğitim Bakanlığının teşkilatlanması ve ilgili birimlerin görevlerini düzenlemektedir. Kanunda çıraklık ve yaygın eğitimle ilgili bir değişiklik yapılmamıştır.

4. Yaygın Eğitimin Kalkınma Planlarındaki Yeri

Yaygın eğitimle ilgili çalışmalar Cumhuriyet öncesinde olduğu gibi Cumhuriyet sonrasında da devam etmiştir. Cumhuriyetten sonra anayasa ve kanunlarda yerini alan yaygın eğitim 1960' lı yıllarda planlı kalkınma dönemine geçilmesiyle kalkınma planlarında yer almıştır.

Kalkınma plânlarında yaygın eğitim, genel olarak, örgün eğitim imkânlarından faydalanamamış bireylere hem kendi işlerinde, hem de ülke kalkınmasında yararlı olabilecek bilgi ve beceri kazandırma işi olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 1984:5).

4.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında toplumun kalkınmasında ve gelişmesinde görev alacak kitlelerin eğitilmesi bir metot olarak öngörülmektedir.

“Köy çalışmalarındaki meseleleri, güçlükleri ve çözüm yollarını yansıtacak programlar hazırlanarak belli aralıklarla gözden geçirilecektir. Bu çalışmalarda Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü ile sıkı işbirliği yapılacaktır.” (Birinci Beş Yıllık Kalkınma Programı, 1963 yılı programı, 65)

4.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise halk eğitimi ile yetişkin eğitimi ifadelerini görmekteyiz. Bu kavramlar yaygın eğitimin kapsamı içindedirler. Bu planda halkın okur – yazar duruma getirilmesi, temel bilgi ve alışkanlıklar kazandırılması, daha iyi hayat seviyesine ulaşma isteği uyandırılması, meslek edinmelerinin sağlanması, kişilerin çevrelerinin gereklerine göre eğitilmesi gibi konular yer almaktadır.

4.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında bireylerin çalışma şartlarında ve teknolojide meydana gelebilecek değişimler karşısında, bireylerin değişimlere uyumları yaygın eğitim yoluyla sağlanacaktır, görüşüne yer verilmiştir (Arslan, 1992:86).

Bu plânda yaygın eğitim ayrı bir başlıkta ele alınmış ve şu görüşlere yer verilmiştir:

“Örgün ve yaygın eğitimin üretime yönelik tüm eğitim kurumları arasında koordinasyonunu sağlamaya ve yeniden teşkilâtlanmalarına çalışılacaktır.” (DPT; III. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 723-724)

4.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında yaygın eğitim örgün eğitimi tamamlayıcı olarak ele alınmaktadır. Örgün eğitim sonrası yapılacak yaygın eğitim çalışmalarının bir bütünlük oluşturması vurgulanmıştır (Arslan, 1992:88).

Yaygın eğitime ilişkin şu görüşlere yer verilmiştir:

“Yaygın ve Örgün eğitim sistemleri arasında bütünlük sağlanarak geçişlere imkân verecek esneklik getirilecektir.”

“İstihdamı geliştirici meslekî-tekNIK yaygın eğitim faaliyetlerine dayalı programlar geliştirilecektir.” (DPT;IV.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1979:457-458)

4.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânu DPT tarafından oluşturulan "Özel İhtisas Komisyonu" 1983 yılında hazırladığı raporla, yaygın eğitimle ilgili birçok sorunun çözüm beklediğini bildirmiştir (Arslan, 1992:88).

Plânda Genel Meslekî ve Teknik Liseler bölümünde ise, nitelikli işçi eğitimi yaygın eğitime bırakılmakta ve şu konulara yer verilmektedir:

“Yaygın ve örgün eğitim programları, paralel, mesleğe hazırlayıcı, iş piyasasının ihtiyacına yönelik aynı eğitim

kurumları tarafından yürütülerek, yaygın ve örgün eğitimin aynı seviyesinden mezunlar için meslek sertifikaları düzenlenecektir.” (DPT, V.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985:143-144)

4.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı

Bu Plânda yaygın eğitime ilişkin şu görüşlere yer verilmiştir:

“Yaygın eğitim, dünyadaki ekonomik, bilimsel, teknolojik ve haberleşme alanındaki gelişmelere paralel olarak yeniden gözden geçirilerek daha fazla önem kazanacaktır. Bu alana ayrılan kaynaklar artırılabacak, yaygın ve çıraklık eğitimine tüm kamu ve özel kuruluşlar arası bir işbirliği yapılarak diğer kuruluşlarında desteği sağlanacaktır.” (Arslan, 1992:91)

4.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

Bu planda mesleki-teknik eğitimin, ekonominin insan gücü ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesinde amaçlanan düzeye ulaşamadığı, özellikle yaygın eğitimde yetersiz kalındığı ifade edilerek, örgün eğitimle yaygın eğitim arasında uygun işbölümü yapılmasının önemi vurgulanmaktadır (DPT, VII. BYKP, 1997:25).

Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işe yerleştirme hizmeti veren birimler ve işgücü piyasası arasında etkin bir koordinasyon ve işbirliği kurulması ifade edilerek, kamu ve özel kesimde yaygın mesleki eğitimin teknik ve finansman yönünden desteklenmesine önem verileceği belirtilmektedir (DPT, VII. BYKP, 1997:29-30).

4.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

Bu plâna esas Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporunda yaygın eğitim, hayat boyu eğitim veya örgün olmayan eğitim olarak ifade edilmektedir (DPT, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001:2).

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planının eğitim bölümünde; bütün eğitim kademelerinde iyileştirmeler olmasına rağmen eğitim hizmeti sunan kamu ve

özel kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyon eksikliği ifade edilmektedir (DPT, VIII. BYKP, 2000:81).

Herkes için hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla bilgiye ulaşma yöntemlerini öğreten etkin bir rehberlik hizmetinin sunulması, eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısının sağlanması, örgün ve yaygın mesleki teknik eğitime ağırlık verilmesi, toplumda her türlü yaygın eğitim imkanı geliştirecek; özellikle üniversiteye giremeyen gençlere kısa yoldan beceri kazandırma ve meslek edindirme kurslarının açılması vurgulanmaktadır (DPT, VIII. BYKP, 2000:83-84).

5. Yaygın Eğitimin Hükümet Programlarındaki Yeri

Ülkemizde planlı kalkınma dönemine geçilmesinden sonra yaygın eğitim faaliyetlerine, toplumun eğitim konusundaki ihtiyaçlarını hızlı ve yerinde giderebilecek olması sebebiyle daha fazla önem verilmiştir.

21.11.1991 ile 25.06.1993 yılları arasında görev yapan 49. hükümetin programında; “Toplumun okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır. Gençliğin boş zamanlarını değerlendirebilmesi için gerekli imkanlar hazırlanacaktır. Çevre eğitimine gereken önem verilecektir” ifadeleri yer almaktadır (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp49.htm>).

25.06.1993 ile 30.10.1995 yılları arasında görev yapan 50, 51 ve 52. hükümetin programında ise; “Kadınların eğitim düzeyleri yükseltilecek ve mesleki eğitim imkanlarından daha fazla yararlandırılmaları sağlanacaktır. Gençlerin yapıcı ve yaratıcı yeteneklerini ortaya çıkarmak üzere, okul içi ve dışı düşünce, kültür, sanat ve spor etkinlikleri düzenlenecektir. Gelecekte sanayinin ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesi için eğitime daha fazla kaynak ayrılması sürdürülecektir. Mesleki ve teknik eğitimde aksaklıkların giderilmesi amacıyla 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununda değişiklikler yapılacaktır. Güneydoğuda eğitim, sağlık ve tarım hizmetlerinin yaygınlaştırılacaktır” ifadeleri bulunmaktadır (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp50.htm>).

06.03.1996 ile 28.06.1996 yıllarında görev yapan 53. hükümet programında; “Orta öğretim programları yüksek öğretime, mesleki teknik eğitime

ve hayata yönlendirecek biçimde yeniden düzenlenerek,ülkenin ihtiyaç duyduğu ara insan gücünü yetiştirmek için çıraklık ve mesleki teknik eğitime önem verilecektir. İnsanlarımızın ve özellikle kadınlarımızın meslek edinmeleri ve el becerilerini geliştirerek üretime yönelmeleri için yaygın eğitim yeniden düzenlenecektir” ifadelerini görmekteyiz. (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp53.htm>).

28.06.1996 ile 30.06.1997 yıllarında görev yapan 54. hükümet programında; “İnsanlarımızın ve özellikle kadınlarımızın meslek edinmeleri ve el becerilerini geliştirerek üretime yönelmeleri için yaygın eğitim yeniden düzenlenecektir” ifadeleri yer almaktadır (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp54.htm>).

30.06.1997 ile 11.01.1999 yılları arasında iktidarda bulunan 55. hükümet döneminde okulların modernizasyonu üzerinde durulmuştur. “İnsanlarımızın, özellikle kadınlarımızın meslek edinmeleri ile el becerilerini geliştirerek üretime yönelmeleri, okuma-yazma bilmeyenlere eğitim imkanları sağlanacaktır. Çağdaş eğitim ve iletişim teknolojisi etkili biçimde değerlendirilerek açık öğretimde kalite yükseltilecektir. Açık öğretim ile örgün öğretim arasında bağlantı kurulacaktır” (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp55.htm>).

11.01.1999 ile 18.11.2002 yıllarında iktidarda bulunan 56. ve 57. hükümet döneminde, sokaklarda yaşayan çocukların topluma ve ailelerine kazandırılmasıyla ilgili çalışmalar destekleneceği ifade edilerek, dar gelirli aile çocuklarının eğitim giderlerine devlet katkısını artırma yolundaki uygulamaların yaygınlaştırılacağı ifade edilmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp56.htm>).

“Toplum tehdit eden uyuşturucu, şiddet, ve müstehcenlik sorunlarına karşı önlemler alınacaktır. Gençlerimizi zararlı alışkanlıklardan korumak için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Engelli gençlerimizin üretken beceri kazanabilmeleri için mesleki-teknik eğitim olanaklarının bu gençlerimize ulaşmasına önem verilecektir. Yetişkinlerin her alanda öğrenimlerini tamamlamaları ve üretim becerilerini arttırabilmeleri için gerekli olanaklar sağlanacaktır” (<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp57.htm>).

18.11.2002 ile 14.03.2003 tarihleri arasında görev yapan 58. hükümet döneminde kültürel değerlerin korunarak, yozlaşmayı engelleyici çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir. Dünyadaki değişime paralel yeni eğitim politikalarının belirlenmesi, eğitim hizmeti sunumunda yerel idareler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katılımlarının sağlanması, M.E.B. merkez teşkilatının, eğitim hizmetlerinin etkili koordinasyonuna izin verecek şekilde yapılandırılması, yetkilerin alt birimlere ve yerel yönetimlere aktarılması konuları hükümet politikası olarak benimsenmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/hp58.htm>).

14.03.2003 tarihinde göreve gelen 59. Hükümet programında, eğitim kalkınmanın en önemli unsuru olarak belirtilmiştir. "Türk Milli Eğitim sisteminin insan merkezli, nitelikli bir eğitim modeline dönüşebilmesi için, toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden yapılanma sağlanacaktır" (<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/hp59.htm>).

6. Milli Eğitim Şuralarında Yaygın Eğitim

Milli Eğitim Bakanlığının 1920 yılında kurulmasından sonra eğitimle birçok kongre ve toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantılarda eğitimle ilgili sorunlar ve eğitim politikaları üzerinde durulmuştur. Bu toplantılardan en önemlileri önceleri Heyet-i İlmiye adıyla anılmış, sonraları Milli Eğitim Şurası olarak ifade edilmiştir.

Birinci Heyet-i İlmiye de (15.07.1923-15.08.1923) Eğitim problemleri tartışılmış ve yaygın eğitim konulu bir taslak kabul edilmiştir (Ergün, 1982:26-31).

İkinci Heyet-i İlmiye de (23.04.1924) eğitim programları ve süresi, ders kitaplarının yazdırılması konuları üzerinde durulmuş ve yaygın eğitim faaliyetleri genel olarak ele alınmıştır (Ergün, 1982:65).

Üçüncü Heyet-i İlmiye de (26.12.1925-08.01.1926) eğitimin köylere kadar götürülmesi ve burada görevli öğretmenlerin halka rehberlik etmeleri hususları görüşülmüştür. Heyet-i İlmiye'lerde yaygın eğitimi okul eğitimi içinde görmekteyiz. (Arslan, 1992:101).

Birinci Milli Eğitim Şurasında (17-29 Temmuz 1939) ülkenin çeşitli yerlerinde yapılan çalışmaların köylünün kalkınmasına yardımcı olabileceği

belirtilerek, okuma-yazma eğitimi başta olmak üzere sağlık ve ziraat gibi işlerin köylünün kalkınması açısından önemi belirtilmiştir.

İkinci Milli Eğitim Şurasında (15-21 Şubat 1943) ahlak eğitimi konusu üzerinde durulmuştur. Aile ve ahlak eğitimini geliştirici faaliyet olarak gençlik ve halk için mahallinde ve bölgeler merkezinde düzenlenecek sergi, konser, temsil, kütüphane ve halk eğlenceleri tavsiye edilmiştir. Ayrıca ideal Türk insanının özellikleri ortaya konmuş ve halk eğitimi aracılığıyla bu özelliklerin kazandırılması üzerinde durulmuştur (Durukan, 1987:121).

Üçüncü Milli Eğitim Şurasında (2-10 Aralık 1946) gündem maddelerinden dördünü mesleki ve teknik öğretim kurumlarımızın teşkilatı, programları ve yönetmelikleri oluşturmuştur (Arslan, 1992:102).

Dördüncü Milli Eğitim Şurasında (22-31 Ağustos 1949) ise demokrasi eğitimi ağırlıklı olarak ele alınmıştır (Durukan, 1987:122).

Beşinci Milli Eğitim Şurasında (4-14 Şubat 1953) ilköğretimin sorunları görüşülüp çözüm yolları araştırılmıştır. Şûranın ikinci oturumunda yaygın eğitimle ilgili olarak getirilen tekliflerde, halk eğitimi çalışmalarının bağımsız olarak yürütülmesi istenmiştir. Bu teklif yapılan oylamada kabul edilmeyerek ilköğretim meselelerinin içinde ele alınması kararlaştırılmıştır(Arslan, 1992:103).

Altıncı Milli Eğitim Şurası (18-23 Mart 1957) yaygın eğitim açısından önemlidir. İlk defa "Halk Eğitimi"nin ayrıntılı olarak ele alındığını bu şurada görmekteyiz. Şûra gündeminde yaygın eğitimle ilgili olarak bulunan hususlar ;

1. Ülke çapında halk eğitimi faaliyetlerinin genel amaçları ve ilkelerini, yöntem ve araçlarını tespit etmek,
2. Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü kurulması hakkında kanun tasarısını incelemek,
3. Halk eğitim için eleman yetiştirmek,
4. Genel bir halk eğitimi programının esaslarını tespit etmektir (Arslan, 1992:104).

Bu şûrada, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmasının uygun olacağı kararlaştırılmıştır. Şûradan sonra halk eğitimi, örgün eğitimden ayrılarak teşkilâtlandırılmıştır.

Yedinci Milli Eğitim Şurasında (5-15 Şubat 1962) yaygın eğitim konusu yeniden ele alınmış ve Halk Eğitimi'nin tanımı yapılmış ve konuyla ilgili şu görüş benimsenmiştir;

“Halk eğitimi, merkezde Başbakanlığa bağlı bir planlama ve murakabe karargahı tesis edilmeli, bunun dışındaki halk eğitimi faaliyetleri mevcut devlet teşkilatı ile yürütülmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı içerisinde halk eğitimi için geniş bir memurlar teşkilatı kurmaktan şiddetle kaçınılmalıdır. Halkın gözüne ve gönlüne hitap edilmelidir” (Durukan, 1987: 124).

Sekizinci Milli Eğitim Şurasında (28 Eylül – 3 Ekim 1970) yaygın eğitimle ilgili önemli kararlar alınmamış ve yaygın eğitim ikinci plânda tutulmuştur (Arslan, 1992:108).

Dokuzuncu Milli Eğitim Şurasında (24 Haziran – 4 Temmuz 1974) Bakanlık merkez ve taşra teşkilâtının halk eğitimi de dahil olmak üzere yeniden düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Örgün ve yaygın eğitim arasındaki koordinasyon üzerinde durulmuştur (Durukan, 1987:125).

Onuncu Milli Eğitim Şurasında (23 – 26 Haziran 1981) Türk Millî Eğitim sistemi üzerinde çalışmalar yapılmış, bir alt sistem olarak yaygın eğitim alanında istenilen gelişmelerin sağlanamaması üzerinde durulmuştur.

Bu şûrada, sistemle ilgili kararların yanı sıra, bunların uygulamasıyla ilgili ilke kararları da alınmıştır. Örgün ve yaygın eğitimin birbirlerini tamamlayacak şekilde yürütülmesini, örgün eğitim imkânlarından yaygın eğitimin de faydalanmasını ve mevcut imkânların yaygın eğitim amacı ile harekete geçirilmesini sağlayacak yönetmelik çalışmalarının yapılması kararlaştırılmıştır (MEB, TTKB (1923-1983), 1983:10-11).

Onbirinci Milli Eğitim Şurası (8 – 11 Kasım 1982) halk eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi, görevleri, uzman eğitimi için model öneriler, uzman yetiştirilmesinin planlanması ve uzman yetiştiren kaynaklar konuları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu şûrada yer alan diğer önemli bir teklif de, uzman yetiştirecek kaynaklara yer verilmesidir. Yetiştirilen uzmanın çalışma ve istihdam şartları belirlenmiştir (Arslan, 1992:110).

Onikinci Milli Eğitim Şurası (18-22 Temmuz 1988) içerisinde yaygın eğitim konusunda şu görüşlere yer verilmiştir:

Zorunlu öğrenim çağına gelmiş göçer ve gezici tarım işçisi çocuklarının eğitimle ilgili sorunlarının çözülmesi, gezici okulların kurulması ve bu amaçla pilot bölge uygulamasına geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Örgün eğitim programlarına devam edemeyen ve iş hayatına girmiş kimselere bir üst öğrenime devam etmeleri için yaygın eğitim yoluyla ve kitle iletişim araçları yoluyla eğitim verilmesi öngörülmüştür(MEB, XII.Milli Eğitim Şurası, 199:193-196).

Onüçüncü Milli Eğitim Şurasının (15-19 Ocak 1990) konusu Yaygın Eğitimdir. Yaygın eğitim açısından şûra konuları şu başlıklar altında ele alınıp incelenmiştir.

1. Yaygın eğitimde kavram kapsam ve eğilimler,
2. Yaygın eğitimde organizasyon ve işbirliği,
3. Yaygın eğitimde yatırım ve finansman,
4. Yaygın eğitimde personel.

Ayrıca bu ana başlıklara bağlı olarak alt komisyonlar kurulmuş ve çalışmalar yapılmıştır (Arslan, 1992:112).

Bu şurada “Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler” konusunda şu kararlar alınmıştır:

Sosyal kültürel kurs programları içinde sanat eğitime ağırlık verilmelidir. Demokrasi ve çevre konusuna ağırlık verilmelidir. Yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulmalıdır.

Yaygın eğitim hizmetine duyulan ihtiyacın gerçekçi bir biçimde belirlenebilmesi için ulusal ve yerel düzeyde araştırmalar yapılmalıdır. Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmaları sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır(MEB, XIII. Milli Eğitim Şurası, 1990:130-133).

Şurada “Yaygın Eğitimde Organizasyon ve İşbirliği” konusunda şu kararlar alınmıştır:

Koordinasyon ve işbirliği hem millî, hem de mahallî seviyede düzenlenmelidir. Millî seviyede işbirliği yapılacak resmi ve özel kurum ve kuruluşların temsilcileri Millî Eğitim Bakanının çağrısı üzerine toplanmalı ve bu kurulun sekreteryası işleri Millî Eğitim Bakanlığınca yürütülmelidir.

İşbirliği kurulları ilde valinin, ilçede kaymakamın çağrısı üzerine toplanmalı, sekreteryası işleri illerde halk eğitimi başkanlığı, ilçelerde halk eğitimi merkezi müdürlükleri tarafından yürütülmelidir. İl ve İlçe Koordinasyon ve İşbirliği Kurullarında halk eğitimi başkanları ile halk eğitimi merkezleri müdürleri tabii üye olmalıdır (MEB, XIII. Milli Eğitim Şurası, 1990:267-269).

Yaygın eğitimi gerçekleştiren kurumlar arasında organizasyon ve işbirliğinin sağlanabilmesi ve bu konuda yaygın eğitimdeki gelişmeleri de dikkate alan kapsamlı bir yasanın çıkarılmasının gerektiği karara bağlanmıştır (Arslan, 1992:114).

Şurada “Yaygın Eğitimde Yatırım ve Finansman” konularında aşağıdaki kararlar alınmıştır:

Yaygın eğitime ayrılan finanssal kaynakların etkili dağıtımını sağlayacak bir finanssal organizasyon kurulmalı ve kurumsallaştırılmalıdır. İstihdama yönelik insan gücü eğitim programlarına katılan kursiyerlerden belirli bir katılım ücretinin alınması prensip olarak benimsenerek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Yaygın eğitim yapan özel sektör kuruluşları ile gelir getirici yaygın eğitim faaliyeti yapan kamu kuruluşlarının ilgili gelirlerinin belirli bir oranının yaygın eğitim faaliyetlerine kurulacak organizasyonlar vasıtasıyla aktarılması sağlanmalıdır (Arslan, 1992:116).

Şurada “Yaygın Eğitimde Personel” konusunda şu görüşlere yer verilmiştir:

Yaygın eğitimin personel sorunlarını çözebilmek amacıyla uzun vadeli personel politikaları oluşturulmalıdır. Yaygın eğitimle ilgili tüm personelin kadro, unvan ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi ayrı bir konu olarak ele alınmalı ve düzenlenmelidir.

İstihdam edilemeyen meslekî ve teknik öğretmen adaylarına, yaygın eğitim formasyonu kazandırılarak yaygın eğitimde istihdamları sağlanmalıdır. Halk eğitimi başkanlıklarına atanacak olanlarda hizmet alanının gerektirdiği ek

nitelikler aranmalıdır. Bütün kurum ve kuruluşlar, yaygın eğitim hizmetlerindeki personelde, meslekî yeterlilik yetişkin eğitimi alanında formasyon (Androgojik formasyon) aramalıdır (Arslan, 1992:117).

Ondördüncü Milli Eğitim Şurasında (27-29 Eylül 1993) yaygın eğitimde radyo ve televizyondan yararlanılması belli esaslara bağlanmıştır.

Onbeşinci Milli Eğitim Şurasında (13-17 Mayıs 1996) meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında yüksek öğretime devam etmeleri teşvik edilmesi, Halk eğitim merkezleri, çıraklık eğitim merkezleri, kız meslek liseleri gibi kurumlarda yapılan benzer hizmetler bir bütünlük içerisinde ele alınarak, il ve ilçe düzeyinde yeniden yapılandırılması ve ihtiyaca yönelik kursların açılması karara bağlanmıştır (Özcan, 2000:28-29).

Onaltıncı Milli Eğitim Şurası (22-26 Şubat 1999) görüşmelerinde yaygın eğitim ile ilgili alınan kararlar şunlardır:

Mesleki ve teknik eğitim programlarından mezun olanlardan, isteyenlere kendi alanlarında meslek yüksek okullarının diploma veya sertifika amaçlı programlarına sınavsız giriş imkanı verilmelidir. Bu okullardan mezun olanlara, isteyenlere alanlarında lisans programlarına dikey geçiş imkanları verilmelidir (Özcan, 2000:29).

7. Günümüzde Yaygın Eğitim Uygulamaları

Yaygın eğitim toplumun ihtiyaçlarını, bireylerin ilgi ve istekleri doğrultusunda onlara belli programlar halinde sunulan bir eğitim faaliyetidir. Günümüzde yaygın eğitim her ülkede, o ülkenin benimsediği eğitim felsefesi çerçevesinde planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Ülkemizdeki yaygın eğitim uygulamalarının merkezini toplumun ihtiyaçları ve beklentileri oluşturmaktadır. Bu nedenle yaygın eğitim, kişilerin gönüllü katılımlarını sağlayacak programlar halinde düzenlenmektedir.

Ülkemizdeki okullaşma oranı ve eğitim düzeyinin henüz istenilen seviyeye ulaşmaması ve okur – yazar olmayanların önemli bir kitleyi oluşturması yaygın eğitimin önemini artırmaktadır. Ayrıca toplumun genel ve mesleki eğitim

eksikliklerinin giderilmesi, teknoloji ve yeniliklere kolay uyum sağlayabilmesi yaygın eğitimin önemini bir kat daha artırmaktadır (<http://cyegm.meb.gov.tr>).

Tablo 2.1 – Türkiye Genelinde Yaygın Eğitim Kurumları

Öğretim Yılları	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Öğretmen Sayısı
2004-2005	8644	3451515	57750
2003-2004	7955	2879391	51385
2002-2003	7181	3038982	46247
2001-2002	7261	3211278	49989
2000-2001	6975	3173841	51196

Kaynak: <http://apk.meb.gov.tr>

Ülkemizde yaygın eğitim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir. Uygulama Talim Terbiye Kurulunun 20.07.1979 gün ve 150 sayılı kararıyla kabul edilen ve 07.08.1979 gün ve 16720 sayılı resmi gazetede yayımlanan yönetmelik maddelerine göre yapılmaktaydı.

14 Şubat 2006 gün ve 26080 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yeni yönetmelik ile bir takım yenilikler getirilmiştir. Araştırmaya konu olan İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği kurulları ve eski yönetmelikte bulunan kurullar komisyonlara dönüştürülmüş ve komisyonlara yeni üyeler katılmıştır.

Yaygın eğitim faaliyetlerinin önemli bir bölümü Halk Eğitim Merkezlerince gerçekleştirilmektedir. Halk Eğitim Merkezleri yaygın eğitim alanında ülke çapında en geniş ağı oluşturmaktadır (Aydın ve Güntürk, 2003:31).

Tablo 2.2 - Türkiye Genelinde Halk Eğitim Merkezleri

Öğretim	Kurum	Kursiyer	Öğretmen
2004-2005	922	1126103	5079
2003-2004	922	995347	5558
2002-2003	922	1056592	5356
2001-2002	922	1217137	4841
2000-2001	922	1018359	5430

Kaynak: <http://apk.meb.gov.tr>

Son yıllarda işbirliği protokolleri ile özel sektörün yaygın eğitime katkıları sağlanmıştır. Birlikte hazırlanıp uygulamaya konulan bir işbirliği protokolü çerçevesinde düzenlenen kurslarda tarafların yükümlülükleri ve görevleri açık olarak belirtilerek faaliyetler bu doğrultuda yürütülmektedir.

7.1. Programlar

Yaygın eğitimde tüm programlar, genel ve mesleki teknik programlar olmak üzere iki ana bölümde düzenlenir. Programlar örgün eğitimle birbirini destekleyecek ve tamamlayacak, gerektiğinde aynı nitelikleri kazandıracak kalkınma planları ile bağlantılı ve işlevsel biçimde hazırlanır. (MEB; Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006:17).

Bu programlar;

- Genel Eğitim Programları
 - Tamamlama programları,
 - Sağlık, aile hayatı, anne çocuk eğitimi programları,
 - Vatandaşlık eğitimi programları,
 - Özdoyum eğitimi programları,
 - Toplumsal ve kırsal kalkınma programları,
- Mesleki ve Teknik Eğitim Programları
 - Meslek kazandırma programları,
 - Temel beceri geliştirme programları,
 - Teknoloji kullanım programlarıdır.

Ancak son yıllarda okuma – yazma bilmeyenlerin çokluğu sebebiyle destek programlarının içinde yer almasına rağmen okuma – yazma programları ayrı bir

program gibi değerlendirilip faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Özellikle 2000 yılından sonra ülke genelinde başlatılan Ulusal Eğitime Destek Kampanyası çerçevesinde okuma – yazma seferberliği başlatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerinde de ayrı bir başlık altında yer almıştır.

Tablo 2.3 - Türkiye Geneli Halk Eğitim Merkezlerinde Açılan Programlar

Öğretim Yılları	Kurs Türü	Açılan Kurs Sayısı	Kursiyer Sayıları		
			Toplam	Erkek	Kadın
2004-2005	Meslek Kursları	12379	577073	226393	350680
	Sosyal Kültürel Kurslar	6017	398897	188215	210682
	Okuma Yazma Kursları	2175	150133	58563	91570
2003-2004	Meslek Kursları	11123	510128	198655	311473
	Sosyal Kültürel Kurslar	4717	312572	141173	171399
	Okuma Yazma Kursları	2295	172647	67583	105064
2002-2003	Meslek Kursları	13043	464366	197303	267063
	Sosyal Kültürel Kurslar	5633	297597	141854	155743
	Okuma Yazma Kursları	6106	294629	104962	189667
2001-2002	Meslek Kursları	37239	725711	221217	503494
	Sosyal Kültürel Kurslar	13525	331924	123180	206744
	Okuma Yazma Kursları	8950	159502	88772	70730
2000-2001	Meslek Kursları	37336	690221	163880	526341
	Sosyal Kültürel Kurslar	9617	225201	88485	136716
	Okuma Yazma Kursları	4520	102937	66684	36253

Kaynak : <http://apk.meb.gov.tr>

8. İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu, Kalkınma ve icra Planlarında yer alacak devamlılık gösteren konu ve önlemleri uygulamaya koymak, ikilemler yüzünden zaman ve değer kaybını önlemek üzere işbölümü yapmak, kaynakları birleştirmek, ortak çalışmalarını birlikte gerçekleştirmek için

alan çalışmaları yapan kurum temsilcilerinin oluşturduğu karar ve çalışma organıdır (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006:22).

İllerde İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu Valinin başkanlığında toplanır. İl halk eğitimi planlama ve iş birliği komisyonu; askerî birlik temsilcisi, yüksek öğretim kuruluşlarının temsilcileri, Cumhuriyet başsavcısı/temsilcisi, il emniyet müdürü, defterdar, il millî eğitim müdürü, gençlik ve spor il müdürü, il kültür ve turizm müdürü, müftü, tarım il müdürü, sosyal hizmetler il müdürü, il sağlık müdürü, çevre ve orman il müdürü, Türkiye iş kurumu il müdürü, vakıflar bölge müdürü, sosyal sigortalar kurumu il müdürü, il özel idare müdürü, il genel meclisi üyelerinden iki temsilci, sendika yöneticileri, meslek odaları başkan veya temsilcileri, yaygın eğitimden sorumlu il millî eğitim müdür yardımcısı/şube müdürü, ilköğretim müfettişleri başkanı, en az iki merkez müdürü, vakıf, dernek, meslek kuruluşları ve gönüllü kuruluş temsilcileri, valinin uygun göreceği diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006:22).

İlçelerde ise İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu Kaymakamın başkanlığında toplanır.

Askerî birlik temsilcisi, ilçe ve belde belediye başkanları, varsa yüksek öğretim kurumları temsilcileri, Cumhuriyet başsavcısı/savcısı, ilçe emniyet müdürü, ilçe millî eğitim müdürü, ilçe tarım müdürü, mal müdürü, müftü, sağlık grup başkanı, özel idare müdürü, varsa orman işletme müdürü/şefi, meslek odaları temsilcileri, nüfusu büyük olan beş mahalle/köy muhtarı, ilköğretim ve orta dereceli okul müdürlerini temsilen iki müdür, vakıf, dernek ve benzeri gönüllü sivil toplum kuruluş temsilcileri, sendika yöneticileri, kaymakamın uygun göreceği diğer kişiler ile kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur (MEB, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2006:22).

8.1. Yönetim

İl ve ilçe planlama işbirliği kurulları, yönetmeliğin 99. maddesinde belirtilen *“Kalkınma ve uygulama planlarında yer alacak devamlılık gösteren konu ve önlemleri uygulamaya koymak, ikilemler yüzünden zaman ve değer kaybını önlemek üzere işbölümü yapmak, kaynakları birleştirmek, ortak çalışmaları*

birlikte gerçekleştirmek için“ kurulu başkanları yönetir. Kesimler arası işbirliği ve eşgüdüm de yine kurul başkanları tarafından gerçekleştirilir.

Kurulun sekreteryaya işleri illerde Halk Eğitimi Başkanı, İlçelerde Halk Eğitimi Merkezi Müdürünce yürütülür.

Halk Eğitimi Başkanı, ilçe halk Eğitimi Planlama ve işbirliği Kurulları toplantılarına katılmak ve gerektiğinde bu toplantılarda danışmanlık görevi yapmak zorundadır.

8.2. Görevler

Planlama ve İşbirliği Kurullarının Esas görevi, Çalışmaların ilçe seviyesinde planlaması ve il seviyesinde eşgüdümdür. Bu nedenle, kurula katılacak üyeler toplantılar başlamadan önce yaygın eğitim konusunda (ya da çalışma yılı başında) bir yıl içinde il ya da ilçe düzeyinde ne tür etkinliklerde bulunacaklarını ve buna dayalı olarak da çalışma programlarını hazırlamış olmalıdırlar.

8.3. Toplantılar

İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu toplantıları yürürlükten kaldırılan yönetmeliğe göre;

a) Yılın ilk toplantısını Mart ayının ilk yarısında yaparak ilçenin yıllık halk eğitimi çalışma program ve planını hazırlar. Geçen yıla ait çalışmalarını da gözden geçirerek değerlendirir.

b) İkinci toplantısında Eylül ayının ilk yarısında yaparak geçen altı aylık çalışmalarını değerlendirir, geliştirici önlemleri alır ve buna göre yönlendirir.

14 Şubat 2006 tarihinde yürürlüğe konulan yeni yönetmeliğe göre;

a) Yılın ilk toplantısını eylül ayının ilk yarısında yaparak ilçenin yıllık halk eğitimi çalışma program ve planını hazırlar. Önceki yıla ait çalışmalarını da gözden geçirerek değerlendirir.

b) İkinci toplantısını mart ayının ilk yarısında yaparak geçen altı aylık çalışmalarını değerlendirir ve geliştirici önlemleri alır.

İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu toplantıları yürürlükten kaldırılan yönetmeliğe göre;

a) Yılın ilk toplantısını Mart ayının ikinci yarısında yapar, ilçelerden gelen çalışma programlarını göz önünde bulundurarak ilin yıllık yaygın eğitim çalışma programını hazırlar ve geçen yılın çalışmaları ile ilgili değerlendirme raporu ile birlikte bir örneğini Bakanlığa sunar.

b) İkinci toplantısını Eylül ayının ikinci yarısında yapar, geçen altı aylık çalışmaları değerlendirerek geliştirici önlemleri alır, çalışmaları buna göre yönlendirir.

14 Şubat 2006 tarihinde yürürlüğe konulan yeni yönetmeliğe göre;

a) Yılın ilk toplantısını ekim ayının ikinci yarısında yapar. İlçelerden gelen çalışma programlarını göz önünde bulundurarak ilin yıllık yaygın eğitim çalışma programını hazırlar ve önceki yılın çalışmalarına ait değerlendirme raporu ile birlikte bilgi için Bakanlığa sunar.

b) İkinci toplantısını nisan ayının ikinci yarısında yapar, geçen altı aylık çalışmaları değerlendirerek geliştirici önlemleri alır.

c) İl/ilçe planlama ve iş birliği komisyonları, üye tam sayısının en az salt çoğunluğu ile toplanır ve oy birliği ile karar alır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kocaoğlu (1986), “*Halk Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Programlar Üzerine Bir Araştırma*” konulu yüksek lisans tezinde, Ankara’daki Yenimahalle, Çankaya, Altındağ Halk Eğitim Merkezleri ile 7. ve 9. Akşam Sanat Okullarında uygulanan programların yeterliğini araştırmıştır. Araştırma kursiyerlerin ve kurs öğretmenlerinin halk eğitimi merkezlerindeki programlar konusundaki görüşleri idarecilere aktarılarak bu alandaki uğraşılara yardımcı olunacak, değişen, gelişen veya ortadan kalkan ilgi, ihtiyaç ve isteklerin halk eğitimi merkezleri programlarından çıkartılıp veya yeniden yer verilip, uygulanan programların daha verimli, üretime dönük olması yönünde yapılmıştır.

Durukan (1987), “*Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi ve Yönetimi*” konulu doktora tezinde, halk eğitiminin tarihsel süreci ve ülkemizde halk eğitiminin Milli Eğitim sistemindeki yeri, teşkilat yapısı, eğitim ve öğretim programları, halk eğitimi uygulamaları ve halk eğitimi merkezlerinde yönetim fonksiyonları üzerinde durulmuş ve karşılaşılan problemler vurgulanmıştır.

Arslan (1991), “*Türkiye’de Yaygın Eğitimin Yasal Çerçevesi ve Uygulamaları*” konulu yüksek lisans tezinde, Türkiye’de yaygın eğitimin tarihi gelişimi ve Milli Eğitim sistemi içindeki yerinden bahsedilmiş, yaygın eğitim ile ilgili mevzuat incelenmiştir. Kalkınma planlarında ve Milli Eğitim Şuralarında yaygın eğitim ile ilgili alınan kararlar ifade edilmiştir. Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığınca yürütülen yaygın eğitim projelerinden örnekler verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yaygın eğitim bilimsel bir yaklaşımla ele alınarak, çağın gereklerini yerine getirebilecek yeni bir yapıya ve yönetime sahip olmalıdır. Yaygın eğitimde kendine özgü, objektif denetleme ve değerlendirme sisteminin bulunması gereklidir.

Gültekin (1995), “*Televizyon Yoluyla Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi’ne (YAYÇEP) Katılanların Projeden Beklentileri ve Programa İlişkin Görüşleri*” konulu yüksek lisans tezinde, kırsal kesime yönelik hazırlanan ve kısa adı

YAYÇEP olan “Televizyon Yoluyla Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi”nin ne kadar etkili olabileceği araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çiftçilerin genelinde gazete okuma alışkanlığı olmadığı, çoğunluğunun YAYÇEP kitapları dışında tarımla ilgili kitap ve dergi okumadıkları (%61,3) ve bu tür kitapları evlerinde bulundurmadıkları, Çiftçiler arasında radyo dinleme alışkanlığının geçmiş yıllara göre azaldığı, TV izleme alışkanlığının ise arttığı belirlenmiştir. Yeniliklerin duyurulması aşamasında televizyonun etkili bir araç olarak kullanılabileceği bu araştırma ile doğrulanmıştır.

Gülbay (1998), “*Halk Eğitimi Merkezlerinin Denetimi*” konulu yüksek lisans tezinde, Halk Eğitimi Merkezlerinin denetiminde görevli ilköğretim denetçilerinin mesleki yardım ve rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 104 ilköğretim denetçisi ile halk eğitim merkezlerinde görevli 66 yönetici ve 176 öğretici katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ilköğretim denetçilerinin halk eğitim merkezlerinin denetiminde yeterince verimli olmadıkları, bu nedenle sistemin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Karnal (1999), “*M.E.B. Yaygın Mesleki Eğitim Projesi’nin Eğitim Ortamı Açısından Değerlendirilmesi*” konulu yüksek lisans tezinde, proje kapsamındaki çıraklık ve yaygın eğitim merkezleri ve bu merkezlerin buldukları yöredeki işletmelerin eğitim ortamı açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya Ankara il merkezinde bulunan Ostim Çıraklık Eğitim Merkezi, 4. Akşam Sanat Okulu ve Çıraklık Eğitim Merkezi, Keçiören Halk Eğitim Merkezi, Ahi Evran Çıraklık Eğitim Merkezi ve bu merkezlerden mezun olan 100 öğrenci, 100 yönetici, öğretmen ve bu merkezlerle işbirliği yapan işletme yetkilileri katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, proje kapsamındaki çıraklık ve yaygın eğitim merkezlerinde genel meslek bilgisi derslerinin sözlü anlatım şeklinde sunulması öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır, çıraklık ve yaygın eğitim merkezlerine gönderilen araç-gereç ve teçhizatın öğrencilerin yetişmesinde daha etkili şekilde kullanılmalıdır.

Akbaş (2000), “*İstihdama Yönelik Yetişkin Mesleki Eğitim Programlarından Daktilografi Kurs Programlarının Değerlendirilmesi*” konulu yüksek lisans tezinde, daktilografi kurslarının genel bir değerlendirmesi

yapılarak bu kursların etkinliği ve verimliliği tespit edilmiştir. Araştırmada üç ayrı evren üzerinde çalışılmıştır. Araştırmanın birinci evrenini, Ankara ili halk eğitim merkezlerinde görevli 36 yönetici ve daktilografi kursunda görevli 12 öğretmen oluşturmuş, ikinci evrenini, 1996-1997 ile 1997-1998 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçeleri halk eğitim merkezlerinden mezun olan 1557 kursiyer oluşturmuş ve üçüncü evreni, kursiyerleri istihdam eden 45 işveren oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, daktilografi kurslarında yapılan öğretimin etkili ve yeterli olduğu görölmüş, ancak daktilografi kurs programının iş hayatının ihtiyaçlarını karşılamadığı ve yeniden modöler program şeklinde hazırlanmasına ihtiyaç olduğu görölmüştür.

Akdağ (2001), "*Bindokuzyüzaltmıştan Günümüze Milli Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi*" konulu yüksek lisans tezinde, planlı kalkınma döneminden bu yana eğitim alanında yaşanan sorunları çözmek için oluşturulmuş eğitim politikalarını değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Milli Eğitim politikalarının kuramsal yapısıyla uygulama örnekleri arasındaki tutarsızlıklar, eğitim politikalarının çoğu zaman bilimsellikten uzak öznel karakteri ve siyaset dışı kalamayışı ile eğitim politikalarının istikrarsızlığı şeklinde ortaya çıktığıdır.

Yıldız (2002), "*Türkiye'de Yetişkin Eğitimi Araştırmaları: Amaç, Kapsam, Yöntem ve Eğilimler*" konulu yüksek lisans tezinde, 1978 yılı ile 2001 yılları arasında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Faköltesi ve Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Faköltesi, Halk Eğitimi Bölümleri/Anabilim Dalları/ Programlarında yetişkin eğitimi konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarını incelemektedir. Araştırma sonuçlarına göre, ele alınan konular açasından varolan sorunların en önemli nedenlerinden biri, yetişkin eğitimi konusunda akademik diyalog eksikliğidir diğer i ise akademik anlamda tez danışmanlığı yapanların yetişkin eğitimiyle ilgili araştırma gündemleri oluştırmaları ve yüksek lisans ve doktora öğrencilerini oluşturulan gündemle yönlendirmeleri boyutunun eksik kalmasıdır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi, evren ile örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analiz teknikleri, geçerlik ve güvenirlik, verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, betimsel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Araştırma problemin ilgili olduğu alan ve verilerin incelenmesinde kullanılan yöntem bakımından incelendiğinde; bu çalışma bir nitel araştırmadır.

4.2. Evren

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları oluşturmaktadır. Her ilde İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu ve ilçe sayısı kadar da İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu bulunmaktadır.

4.3. Örneklem

Araştırmada Kırıkkale ilindeki görev yapan İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları örneklem olarak seçilmiştir. Evreni oluşturan il ve ilçelerde görev yapan yönetici ve temsilcilerin aynı özellikleri taşıdıkları varsayılarak şans yoluyla örneklem seçimi yapılmamıştır . Örnekleme yöntemi olarak “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılmıştır.

Örneklemele ilgili bilgiler Çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Araştırmada görüşme yapılan kurumlar ve yönetici sayıları

Kurum	Görüşülen Yönetici Sayısı
Valilik	1
Kaymakamlık	1
Belediye Başkanlığı	1
Özel İdare Müdürlüğü	1
Tarım İl Müdürlüğü	1
Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü	1
İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	3
Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğü	2
Müftülük	1
Sağlık İl Müdürlüğü	1
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	1
İl Genel Meclis Üyesi	1
Üniversiteden kurula katılan yetkili	1
Toplam	16

4.4. Veri Toplama Teknikleri

Verilerin toplanmasında araştırmacı, toplantılara katılan istekli üyelere toplantı sonunda toplantı ile ilgili görüşlerini belirlemek üzere EK-1'deki formunu yazılı olarak doldurtmuş, yine istekli kurul üyeleri ile yüz yüze görüşmelerde EK-2'deki görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme formunda bulunan sorular İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurullarının işlevsel olup olmadığını araştırarak doğrultuda hazırlanmıştır. Kurullar hakkında görüşme yapılan kişilere önce bilgi verilmiş ve sonrasında konuyla ilgili soru sorulmuştur.

Görüşme formunda bulunan sorular, araştırma problemindeki görüşme yapılan yöneticilerin görüşlerinin alınması nedeniyle açık uçlu hazırlanmıştır.

Görüşme formu hazırlandıktan sonra ölçme aracının geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek için Görüşme Formu ile ilgili “uzman görüşü” alınmıştır.

Verilerin toplanmasında “görüşme” ve “doküman inceleme” yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yapılan kişilerle EK-2’de verilen Görüşme Formu kullanılarak görüşme yapılmıştır.

Yapılan görüşme temelde yapılandırılmamış bir görüşme türü olup, yapılan görüşme türü “açık uçlu bir anket görüşmesi”dir. Her görüşme yapılan kişiye aynı sorular sorulmuştur. Yapılan görüşme “standartlaştırılmış açık uçlu görüşme”dir.

Görüşme yapılacak kişilerin bulunması sırasında, ilgili kurumun o gün bulunabilen en üst yöneticisiyle görüşülmüştür. Görüşme sırasında, görüşmecilerin yanıtları not alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan EK-1’de yer alan maddelerde üçlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, *Evet* (3), *Kısmen* (2), *Hayır* (1) yönünde en olumludan en olumsuz seçeneğe doğru azalan bir biçimde puanlanmıştır. Ölçek ile elde edilen aritmetik ortalama puanlarının derecelenmesi ve yorumlanması için istatistikteki sayıların gerçek alt ve üst değer alanı (Tablo 4.1) kavramından hareket edilmiştir.

Bu puanlamada en olumsuz ifade 1, en olumlu ifade ise 3 olarak kabul edilmiş ve yorumlanmıştır. Veri toplama aracındaki önermelere katılma derecelerine verilen ağırlıklar ve bu ağırlıkların sınırları Tablo 4.1’de belirtilmiştir.

Tablo 4.1 - İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulunda üyelerin görüşlerini belirten formda verilen maddelere katılma derecelerine verilen ağırlıklar ve bu ağırlıkların sınırları

Ağırlık	Seçenek	Sınırlar
1	Hayır	1,00 - 1,66
2	Kısmen	1,67 - 2,34
3	Evet	2,35 - 3,00

4.5. Geçerlik ve Güvenirlik

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kuruluna ait veriler İl Milli Eğitim Müdürlüğünde bulunan toplantı tutanakları ve katılımcı listelerinden alınarak hazırlanmıştır. Toplantı tutanaklarında ve katılım listelerinde üyelerin katıldıklarına dair imzaları bulunmaktadır. Bu sebeple araştırmaya ait toplanan veriler geçerli ve güvenilir kabul edilmektedir.

4.6. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin çözümlenmesi temelde verilerin yazılı hale getirilmesi ve çözümlenmesi olarak iki aşamadan oluşmaktadır. Verilerin yazılı hale getirilmesinde görüşme yapılan kişilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar not alınmış ve bu yanıtlar yazılı hale getirilmiştir.

İkinci aşama olan verilerin çözümlenmesinde “içerik analizi” yapılmıştır. İçerik analizine ilk olarak “kodlama” ile başlanılmıştır. Kodlama aşamasında, araştırmada elde edilen bilgiler incelenmiş (satır satır okunarak) ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutlar saptanarak, bu boyutların altları çizilmiş, bu boyutlar ayrıca yazılmış ve bu boyutlardan kodlar üretilmiştir. Üretilen kodlar sınıflandırılarak hangi temalar etrafında toplandığı tespit edilmiştir.

Çizelge 1: Üretilen Kod Listesi

1. Toplantıların bildirilmesi ile ilgili görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. Öneriler
2. Toplantılara hazırlanma ile ilgili görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. Öneriler
3. Toplantıya katılım hakkındaki görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. Öneriler

4. Yaygın eğitim araştırmaları ile ilgili görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. neriler
5. Yaygın eğitim ortamları ile ilgili görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. neriler
6. Yaygın eğitimde Milli Eğitim ve diğer kurum ve kuruluşların rolü hakkındaki görüşleri
 - i. Milli Eğitimin koordinasyon görevi
 - ii. Görev tanımları
 - iii. Yetki
7. Kendi kurumlarının yaygın eğitimdeki rolü hakkındaki görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. neriler
8. Yabancı ülkelerdeki yaygın eğitim faaliyetlerinin kurulda açıklanması hakkındaki görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. neriler
9. Yaygın eğitimin kitle iletişim araçları ile desteklenmesi hakkındaki görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. neriler
10. Yaygın eğitim konusunda MEB ve diğer kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği konusundaki görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. neriler

11. Kurulda hazırlanan programların halka duyurulması ile ilgili görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. Öneriler
12. Yaygın eğitim faaliyetleri sonuçlarının duyurulması hakkındaki görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. Öneriler
13. Yaygın eğitim kurumlarının işlevsel olabilmesi ile ilgili görüşleri
 - i. Mevcut durum
 - ii. Öneriler

Kurula katılan üyelerce doldurulan formlardaki verilerin çözümlenmesinde ve toplantı tutanakları, yoklama belgelerinden alınan verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analizler şu şekilde ele alınmıştır:

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kuruluna katılan üyelerin kurulla ilgili görüşlerinin belirlenmesinde, kurullara ait toplantı tutanakları ve yoklama belgelerinden alınan katılım bilgilerinin değerlendirilmesinde; frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) gibi istatistiksel ölçüm araçları kullanılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulguları, başka bir ifadeyle, sırası ile alt problemlerle ilgili görüşlere ait istatistikler ve sonuçlar tablolarda gösterilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi kısmında belirtildiği gibi toplantıya katılan kurul üyelerince doldurulan ek-1 formu incelendiğinde, maddelerin pozitif ya da negatif ifade taşıması dikkate alınmadan, ankette olduğu biçimde, maddelere verilen yanıtlara ait istatistikler hesaplanmış ve Tablo 5.1 de özetlenmiştir.

Tablo 5.1 incelenmesinden anlaşılacağı gibi İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu toplantısına katılanların birinci maddede “Yaygın Eğitimin amacını ve önemini biliyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların ortalamasına bakıldığında ($\bar{X} = 2,89$); bunun da “evet” alanı içine düştüğü saptanmış bulunmaktadır.

Tablo 5.1 - İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kuruluna Katılan Üyelerin Kurulla İlgili Görüşleri

Madde No	Evet		Kısmen		Hayır		N	\bar{X}	S
	f	%	f	%	f	%			
1	45	94	1	2	2	4	48	2,89	0,424
2	27	56	9	19	12	25	48	2,31	0,854
3	42	87	5	10	1	2	48	2,85	0,412
4	30	63	11	23	7	15	48	2,47	0,743
5	20	42	21	44	7	15	48	2,27	0,706

Tablo 5.1 incelendiğinde, kurul üyelerinin anketteki sorulara verdiği cevapların ortalaması (\bar{X}) 2,27 ile 2,89 arasında değişmektedir. En çok Evet cevabı alan birinci madde ve en çok Hayır cevabı alan beşinci madde olmuştur.

5.1 Alt Problemlerle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Problem bölümünde belirtildiği gibi, eldeki araştırma ile üç genel ve temel soruya cevap aranmıştır.

5.1.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada birinci alt problem, İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kuruluna katılması gerekenlerin kurul toplantılarına düzenli olarak ne düzeyde katıldıkları ile ilgili idi.

Kırıkkale ili örneğinde, İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu toplantısı ile İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu toplantılarında Valinin katılmasını uygun göreceği kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılmasıyla yıllara göre kurula katılan üyelerin sayılarında farklılıklar görülmektedir.

Yıllara göre toplantıya katılan üyelerin durumu, ilgili yıla ait toplantı tutanakları ve imza sirkülerinden incelendiğinde;

2001 yılında ilk toplantının kayıtlarına ulaşılamamıştır. Bu yılın ikinci toplantısına katılması gereken 68 üyeden 39 üye katılmıştır. Bu toplantıya katılması gereken 13 üye katılmamış, katılması gereken üyelerden 16 üyenin yerine vekilleri veya yardımcıları katılmıştır. Toplantıya katılması gereken üyelerden (N=68) % 42,65 'inin katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

2002 yılında ilk toplantıya katılması gereken 48 üyeden 24 üye katılmıştır. Katılması gereken 17 üye katılmamış, katılması gereken üyelerden 7 kişinin yerine vekilleri veya yardımcıları katılmıştır. Toplantıya katılması gereken üyelerin (N=48) % 50' sinin katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

2002 yılında ikinci toplantıya katılması gereken 66 üyeden 30 üye katılmıştır. Katılması gereken 8 üye katılmamış, katılması gereken üyelerden 28 üyenin yerine vekilleri veya yardımcıları katılmıştır. Toplantıya katılması

gereken üyelerden (N=66) % 42,42' sinin katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

2003 yılının ilk toplantı kayıtlarına erişilememiştir. Bu yılın ikinci toplantısına 35 üye katılmıştır. Toplantıya katılması gereken üye sayısı 53 kişidir. Katılan kişilerden 7' si katılması gereken üyelerin yerine katılan yardımcısı veya vekilidir. Toplantıya katılması gereken üyelerden (N=53) % 47,17' sinin toplantıya katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

2004 yılının ilk toplantısına katılması gereken üye sayısı 55 dir. Bu toplantıya 5 üye katılmamıştır. Katılan kişilerden 13' ü katılması gereken üyelerin yerine katılanların yardımcısı veya vekilidir. Toplantıya katılması gereken üyelerden (N=55) %32,73 'ünün katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

2004 yılının ikinci toplantısına ait kayıtlara ulaşamamıştır.

2005 yılının ilk toplantısına katılması gereken üye sayısı 53 tür. Toplantıya 12 üye katılmamıştır. Toplantıya katılan kişilerden 12'si katılması gereken üyelerin yerine katılanların yardımcısı veya vekilidir. Toplantıya katılması gereken üyelerden (N=53) %45,28 'inin katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

Bu toplantıya merkezdeki ilköğretim okulu müdürleri ve merkezdeki mahalle muhtarları da katılmıştır, daha önceki toplantılarda olmadıkları için bu katılanların sayısı dikkate alınmamıştır.

2005 yılının ilk toplantısına katılması gereken üye sayısı 54' tür. Toplantıya 12 üye katılmamıştır. Toplantıya katılan 8 kişi katılması gereken üyelerin yerine katılanların yardımcısı veya vekilidir. Toplantıya katılması gereken üyelerden (N=54) %37,03'ünün katılmadığı veya yerine başkasının katıldığı görülmektedir.

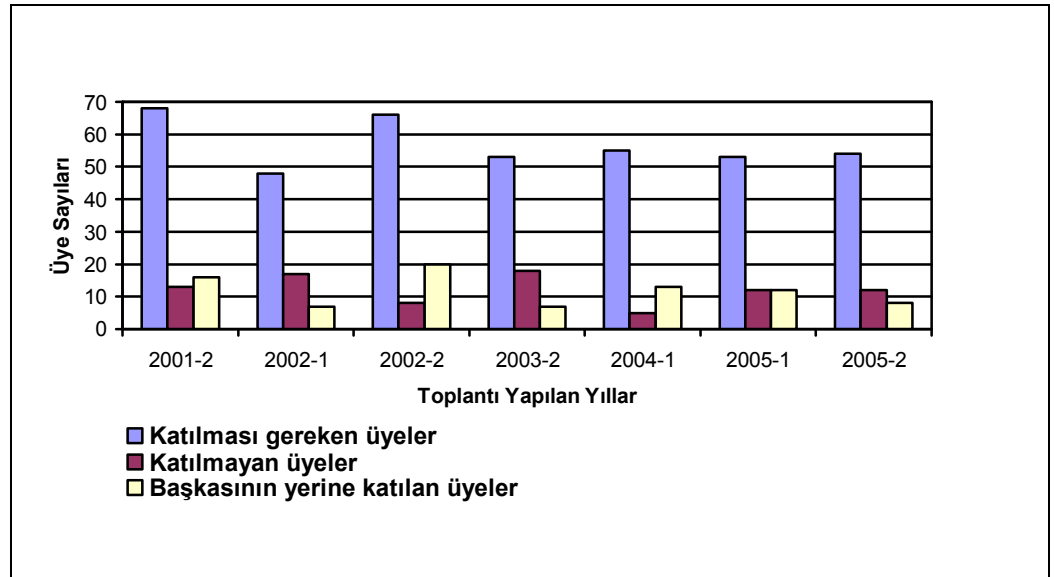
Toplantıya merkezdeki ilköğretim okulu müdürleri ve merkezdeki mahalle muhtarları da katılmıştır, daha önceki toplantılarda olmadıkları için bu katılanların sayısı dikkate alınmamıştır.

Tablo 5.2 incelemesinden anlaşılacağı gibi kurula katılması gereken üyelerin yıllara göre katılımlarında farklılıklar görülmektedir.

Tablo 5.2 - 2001-2005 Yılları Arasında Kurul Üyelerinin Toplantılara Katılımı

Toplantılar	Katılması Gereken Üye Sayısı	Katılmayan Üye Sayısı		Başkasının Yerine Katılan Üye Sayısı		Katılmayan ve Başkasının Yerine Katılan Üye Sayısı	
	N	f	%	f	%	f	%
2001 - 2.Toplantı	68	13	19	16	24	29	43
2002 - 1.Toplantı	48	17	35	7	15	24	50
2002 - 2.Toplantı	66	8	12	20	30	28	42
2003 - 2.Toplantı	53	18	34	7	13	25	47
2004 - 1.Toplantı	55	5	9	13	24	18	33
2005 - 1.Toplantı	53	12	23	12	23	24	46
2005 - 2.Toplantı	54	12	22	8	15	20	37
Genel	57	12	22	12	20	24	42

Grafik 5.1 - Yıllara göre kurul toplantılarına katılması gerekli üyeler, katılmayan üyeler ve başkasının yerine kurula katılan üyeler

Kurul üyeleriyle yapılan görüşmelerde, toplantı tarihlerinin “kurul toplantılarından yeteri kadar önce bildirildiği” ifade edilmektedir; ancak Grafik 5.1 de görüldüğü gibi araştırmanın esas aldığı yıllarda yapılan kurul toplantılarına katılması gereken üyelerin (N=56,71) %42’ sinin katılmadığı veya başkasının yerine katıldığı görülmektedir.

Kurul üyeleriyle yapılan görüşmede, kurul toplantılarına katılım hakkında “Yeterli katılım olmadığı” ve kurulun kalabalık olması için gerektiğinde okul müdürlerinin de kurula davet edildiği ifade edilmektedir.

Bazı ilçe yöneticileri ise, ilçelerde yapılan İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulu toplantılarının “yapılmadığı”nı ifade ederek, “iş ve işlemler kağıt üzerinde usulüne uygun hazırlanmaktadır.” Şeklinde ifadede bulunmuştur.

Ayrıca kurul toplantılarına katılması gerekli daimi üye sayısının 15 kişi olduğu halde valinin uygun göreceği diğer kurum yetkilileri ile katılımcı sayısının (N=57) yükselmesi, kurul üyelerinden daimi üyelerin katılımlarının saptanmasını güçleştirmektedir. Toplantıda katılımcılara imzalatılan sirkülerde daimi üyelerle valinin katılmasını uygun gördüğü üyelerin imzaları karışmakta, katılmayan üyenin saptanması zorlaşmaktadır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada ikinci alt problem, İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulunun almış olduğu kararların kalkınma planlarına ve halk eğitimin amaçlarına ne düzeyde uygun olduğu ile ilgili idi.

Toplantılarda alınan kararlar yıllara göre incelendiğinde;

2001 yılında alınan kararlarda, mesleki teknik, sosyal ve kültürel, okuma yazma kurslarının açılacağı görülmektedir; ancak programın hazırlanmasına esas alan taraması sonuçları bulunmamakta, verilecek eğitimlerden faydalanacak tahmini sayı bilinmemekte, ulaşılabilecek somut hedefler bulunmamaktadır.

2002 yılı kararlarında, sadece açılacak kurs türleri belirtilmiş, kursların nerede, ne zaman açılacağı belirtilmemiştir. İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları ilçelerde yapılan toplantı tutanaklarını ve toplantıda alınan

kararları kurula sunmuşlardır. Ancak sunulan bu kararlarda açılması planlanan kurslarla ilgili bir ilçe hariç somut verilere rastlanmamıştır.

2003 yılı kararlarında farklılıklar görmekteyiz. Kurul toplantısından sonra bir alt komisyon oluşturulmuş ve bu komisyon kurulda alınan kararlara uygun olarak açılacak kursları, kurslara kimlerin katılacağı, eğitim faaliyetinin hangi tarihler arasında gerçekleştirileceği, koordinatör ve destek birimlerin hangi kurumlar olacağı ve görev paylaşımı bu komisyonca karara bağlanmıştır.

2004 yılı kararlarında, kurul kararları bir program haline getirilmiş, uygulanacak halk eğitimi faaliyeti, koordinatör ve destek birimleri belirlenmiş ve bunların görev tanımları yapılmış, faaliyetin uygulanacağı tarihler belirlenmiştir.

2005 yılı kararları bir yaygın eğitim programına dönüştürülmüş, koordinatör ve destek birimleri belirlenmiş, uygulama tarihleri belirlenmiştir; ancak bu yılda yapılan programda koordinatör ve destek birimlerinin görev tanımları yapılmamıştır.

Alınan kararlar halk eğitimin amaçları yönünden incelendiğinde; kararların halk eğitimin amaçlarına uygun olduğunu görmekteyiz; ancak alınan kararlar yıllara göre incelendiğinde tutarsızlıklar görülmektedir. Bazı yıllarda alınan kararlara göre planlanan eğitim faaliyetlerinin yeri, zamanı, koordinatör birimi, destekçi birimi ve görev tanımları planlanmışken; bazı yıllarda alınan kararlarda bunu görememekteyiz.

Kurul üyeleri ile yapılan görüşmelerde, görüşmeye katılanların çoğunun “yaygın eğitimle ilgili araştırmaların yapılması gereklidir” görüşünde oldukları, geleceğe dönük “kalkınma planlarıyla uyumlu kararların alınması” gerektiğini savundukları, bunun yanında “bölgesel kalkınmayı tetikleyecek nitelikte uzun vadeli planların yapılması gereklidir” şeklinde ifade etmektedirler.

Kurul çalışmaları bir stratejik planlama niteliğindedir. Stratejik planlama, bulunduğunuz nokta ile ulaşmak istediğiniz durum arasındaki yoldur. Kurulun amaçlarını, hedeflerini ve bunlara ulaşmayı sağlayacak yöntemleri belirlemeyi gerektirir. Uzun vadeli ve geleceğe dönük bakış açısı taşır (DPT, Stratejik Planlama Kılavuzu, 2003:7).

Bu sebeple kurul çalışmalarında öncelikle bulunulan durum hakkında bilgi sahibi olunması gereklidir. Örneğin araştırmının kapsadığı süreç içerisinde sürekli okuma yazma kursları planlanmış ve açılmıştır. Ancak bu süreç içerisinde ciddi bir araştırma yapılarak Kırıkkale ilinde bulunan okumaz-yazmaz sayısı net olarak saptanmamıştır.

Mevcut durum bilinemediği için hedefler ortaya konamamış ve alınan sonuçlarla okuma yazma probleminin ne kadar süre içerisinde bitirilebileceği öngörülememektedir.

Bu durum ise kurulu, bu çalışma şekliyle işlevsellikten uzaklaştırmaktadır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada üçüncü alt problem, İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulunun almış olduğu kararların faaliyeti gerçekleştirecek birimlerce, koordinasyon birimlerince ve destek birimlerince ne düzeyde uygulandığı ile ilgili idi.

Kurullarda alınan kararların planlarla uygulamaya konulması, ortaya konulan hedeflere ilişkin gerçekleştirmelerin sistematik olarak takip edilmesi ve raporlanmasını gerektirir. Eğitim faaliyetleri sonunda elde edilen bilgiler geri bildirim olarak kurul toplantılarının planlama sürecine rehberlik edecektir.

Planlanan faaliyetlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi, faaliyetlerin sürekli iyileştirilmelerini sağlar. Ayrıca hesap verme sorumluluğunun oluşturulmasına katkıda bulunur. Aksi takdirde ilgililerin hesap verme sorumluluğu ilkesinin hayata geçirilmesinde zorluklarla karşılaşılacaktır. Bu durumda plan sadece bir belge olmaktan öteye gidemeyecektir (DPT, Stratejik Planlama Kılavuzu, 2003:38).

Kurul kararlarının faaliyeti gerçekleştirecek birimlerce uygulanıp uygulanmadığı, kurulun sekreteryaya işlemlerini yürüten milli eğitim müdürlüklerince ikinci kurul toplantısına bir rapor halinde sunulmaktadır. Bu raporda planlanan kurul çalışmalarından tamamlanan faaliyetler, devam eden faaliyetler ve yapılamayan faaliyetler yer almaktadır.

Bazı raporlarda yaygın eğitim faaliyetlerine ait faaliyeti gerçekleştiren birimlerce ayrıntılar da verilmektedir; ancak, İl Halk Eğitimi Planlama ve İş birliği Kuruluna sunulan bu raporlarda;

- Hedeflenen eğitim faaliyetleri ve bunların yüzde kaçına ulaşılabildiği,
- Koordinatör birimlerin çalışmalarıyla ilgili raporları,
- Destek birimlerin çalışmalarıyla ilgili raporları,

- Yapılan çalışmalarla ilgili istatistik verileri bulunmamaktadır. Bu sebeple kurul koordinatör ve destek birimlerinin çalışmaları konusunda bilgi sahibi değildir; ancak, 2003 yılı birinci toplantısında ve 2004 yılının ilk toplantısında İl Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurul toplantısına katılan koordinatör ve destek kurumları kurula yaptıkları ve yapacakları faaliyetlerle ilgili bilgi sunmuşlardır.

Yaygın eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluşların rolü ile ilgili kurul üyelerine sorulan sorulara üyeler; "Eğitim Milli Eğitim Bakanlığının işidir. Halkın eğitiminde her kuruluşun rol alabileceği; fakat öncelikle kimin hangi işi üstleneceğini bilmesi gerekir" şeklinde cevap vermektedirler.

Kurul kararlarıyla planlanan eğitim faaliyetlerinin kitle iletişim araçlarıyla halka duyurulması konusunda, kurulun sekreteryasını yürüten Milli Eğitim Müdürlüklerine göre "Planlanan faaliyetler halka duyuruluyor" şeklinde ifade edilip, diğer kurul üyelerine göre "duyurulmuyor" şeklindedir.

Kurulda planlanarak uygulanan ya da uygulanamayan eğitim faaliyetlerinin sonuçlarından haberlerinin olması konusunda, Milli Eğitim yetkilileri "Her kurulda bir önceki kurulda planlanan faaliyetlerin sonuçları duyurulur" şeklinde ifade etmekle birlikte, diğer kurul üyeleri bunu "Duyurulmuyor" şeklinde ifade etmektedirler.

Kurul toplantılarında, kurula katılan üyelere doldurtulan Ek-1 formda kurula katılan üyelerin "kurul kararlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini takip edebiliyor musunuz?" sorusuna "evet" demelerine rağmen; Ek-2 form ile yapılan görüşmede "yapılan faaliyetlerin sonuçlarından bilginiz oluyor mu?" sorusuna "hayır" cevabı vermektedirler.

Bu durum göstermektedir ki, kurul toplantılarına katılan katılımcılar aynı soruya değişik ve zıt cevaplar vermekte, toplantılar araştırmayı kapsayan süreç içerisinde aynı titizlik ve hassasiyetle yapılmamaktadır.

Dolayısıyla yapılan faaliyetlerin başarıya ulaşıp ulaşmadığı, hedef kitlenin ne kadarına ulaşıldığı, faaliyetin gerçekleşmesinde görev alan birimlerin çalışmaları destekleyip desteklemediği bilgileri bir sonraki kurul çalışmalarına rehberlik edecektir. Bu bilgilerin eksik ve yetersiz olması kurul çalışmalarını işlevsel kılmayacaktır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar ve geliştirilen önerilere yer verilmektedir.

SONUÇLAR

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında; İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurullarının, kurula katılım ve kurulların düzenli olarak toplanması boyutunda işlevsellikten uzak olduğu görülmektedir. Bu boyutla ilgili konular ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise;

- Kurul toplantılarının kurul üyelerine toplantı tarihinden önce yeteri kadar süre içinde bildirildiği,
- Kurul toplantılarına katılması gereken üyelerin çoğunun katılmadığı ya da yerine başkasını görevlendirdiği,
- Bazı ilçelerde kurul toplantılarının yapılmayıp, sadece kurul toplantısı yapılmış gibi evrak düzenlendiği,
- Toplantıya katılan kurul üyelerinin hazırlanmadığı ya da ne tür hazırlıklar yapacaklarını bilmediği görülmüştür.

İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulunun almış olduğu kararlar bakımından işlevsel olmadığı belirlenmiştir. Bu boyutla ilgili maddeler ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise;

- Alınan kararların kalkınma planlarına uygun olduğu, ancak kurul toplantılarında geleceğe dönük bölgesel kalkınmayı tetikleyecek uzun vadeli planların yapılması gerektiği,
- Yaygın eğitimle ilgili halen yapılan alan taramalarının yetersiz olduğu, durum saptamaya ve hedef belirlemeye yönelik yeni araştırmaların yapılması gerektiği,

- Alınan kararların halk eğitimin amaçlarına uygun olduğu, ancak bu amaçlar doğrultusunda yaygın eğitimde rol alacak kurum ve kuruluşların görev tanımlarının yapılması gerektiği,
- Kurullarda alınan kararların ve hedeflerin açık ifade edilmesi gerektiği görülmüştür.

Kurullarda alınan kararların uygulanma düzeyi ve sonuçlarının duyurulması bakımından işlevsellikten uzak olduğu belirlenmiştir.

- Planlanan yaygın eğitim faaliyetlerinin halka yeterince duyurulmadığı,
- Planlanıp uygulanan ya da uygulanmayan halk eğitim faaliyetlerinin sonuçlarının kurulun sekreteryasını yürüten kurumca duyurulduğu ifade edilmesine karşı, diğer kurum yetkililerince duyurulmadığı ifade edilmekte,
- Her kurumun sadece kendi katıldığı yaygın eğitim faaliyetinin sonuçlarından haberdar olduğu, başka kurum ve ilçelerdeki uygulamaların sonuçlarının bildirilmediği,
- Yaygın eğitim faaliyetlerinin sonuçlarında sadece başarıların ifade edildiği, ulaşılamayan hedeflerin belirtilmediği,
- Yaygın eğitim faaliyetlerinde koordinatör, destek ve faaliyeti gerçekleştirecek birim olarak görev alan kurum ve kuruluşların kurula ayrı ayrı rapor düzenleyip vermedikleri, bu sebeple görevin kimlerce yapıldığı yapılmadığının bilinmediği görülmüştür.

ÖNERİLER

1. Birinci alt problemle ilgili sonuçlar doğrultusunda komisyonlara istenilen düzeyde katılımın sağlanabilmesi için 13. Milli Eğitim Şurası kararlarında tavsiye edilen yaygın eğitim koordinasyon ve işbirliği kanunu çıkarılmalı, yaygın eğitim faaliyeti gerçekleştirecek kurumlar konuya ilgili hale getirilmeli, işbirliği yapan kurumlar eğitim faaliyetleri ile ilgili tanıtım ve yönlendirme hizmetlerini de üstlenmelidir.

2. Birinci alt problemle ilgili sonuçlara göre, bazı ilçelerde kurul toplantılarının yapılmayıp, yapılmış gibi evrak düzenlendiği görülmüştür. Bu doğrultuda kurul toplantılarına katılması gereken üyelere yönelik stratejik yaygın eğitim planlaması konusunda seminerler verilmelidir. Bu seminerlerde yaygın eğitimin önemi, kalkınmada yaygın eğitimin rolü, istihdama sağladığı katkı, toplantı yönetimi, süreç yönetimi, stratejik planlama konularına yer verilmelidir.
3. İkinci alt problemle ilgili sonuçlara göre, sürekli eğitim sağlamaya yönelik ilin istihdam ve mesleki eğitim sorunları dikkate alınarak, toplantılar öncesinde bölgenin eğitim alanındaki ihtiyaçlarını tespit edecek, somut hedefler belirleyecek araştırmalar yapılmalıdır. Eğitim faaliyetleri bu araştırmalara göre planlanmalıdır.
4. Yine ikinci alt problemle ilgili sonuçlara göre, alınan kararların halk eğitimin amaçlarına uyduğu, ancak bu amaçlar doğrultusunda yaygın eğitimde rol alacak kurum ve kuruluşların görev tanımlarının bulunmadığı görülmüştür. Yaygın eğitim planlarının hazırlanmasında, eğitim faaliyetleri ayrıntılı olarak planlanmalı ve her eğitim faaliyetinde görev alan kurum ve kuruluşun ayrı görevleri tanımlanmalıdır.
5. Üçüncü alt problemle ilgili sonuçlara göre, planlanan yaygın eğitim faaliyetlerinin halka yeterince duyurulmadığı, sonuçlarının ise faaliyete katılan kurum ve kuruluşlarca bilinmediği görülmüştür. Planlanan yaygın eğitim faaliyetlerinin halka duyurulması için radyo ve televizyonlardan etkili şekilde yararlanılmalıdır. Bunun yanında belediye anons servisleri de kullanılmalıdır. İlde gerçekleştirilen yaygın eğitim faaliyetleriyle ilgili olarak uygulanan eğitim faaliyetlerinin sonuçları valilikçe görevlendirilecek bir denetçi tarafından denetlenmeli ve kapsamlı bir rapor hazırlanmalıdır. Bu rapor tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ve kurul üyelerine gönderilmelidir.
6. Ülkemizde yaygın eğitimde görev alan kurum yöneticilerince kurullarda alınan kararların bağlayıcılığı ve yöneticilerin toplantılarda karar verme yeterlikleri kendi görüşleri alınarak araştırma konusu yapılabilir.
7. Özetle “SONUÇLAR” başlığı altında dile getirilmiş olan olumsuzluk, eksiklik ve aksaklıklar giderilmelidir.

KAYNAKÇA

- **AKBAŞ, Oktay**, İstihdama Yönelik Yetişkin Mesleki Eğitim Programlarından Daktilografi Kurs Programlarının Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000.
- **AKDAĞ, Bülent**, Bindokuzyüzaltmıştan Günümüze Milli Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
- **AKKUTAY, Ülker**, Türkiye’de Çıracılık Eğitimi, Ankara, 1991.
- **ARSLAN, Mehmet Metin**, Türkiye’de Yaygın Eğitim, Ankara, 1992.
- **ARSLAN, Mehmet Metin**, Türkiye’de Yaygın Eğitimin Yasal Çerçevesi ve Uygulamaları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1991.
- **ARSLAN, Mehmet Metin ve Diğerleri**, Millî Eğitimin Yasal Dayanağı Mevzuat, Anıttepe Yayıncılık, Ankara, 2001
- **AYDIN, Hayrettin ve Reyhan GÜNTÜRK**, Türkiye’de Yetişkin Eğitimi ve Yaygın Eğitim, Türkiye Araştırmalar Merkezi Vakfı, Duisburg-Essen Üniversitesi, Essen, 2003.
- **DPT**, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1972), Ankara, 1963
- **DPT**, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973 – 1977), Ankara, 1973.
- **DPT**, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979 – 1983), Ankara, 1979.
- **DPT**, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985 – 1989), Ankara, 1985.
- **DPT**, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990 – 1994), Ankara, 1989.
- **DPT**, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1995 – 2000), Ankara, 1997.

- **DPT**, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı “Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu” <http://ekutup.dpt.gov.tr/egitim/oik584.pdf>
- **DPT**, Stratejik Planlama Kılavuzu, Ankara, 2003.
- **DURUKAN, Haydar**, Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi ve Yönetimi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1987.
- **ERGÜN, Mustafa**, Atatürk Devri Türk Eğitimi, Ankara, 1982.
- **GÜLBAY, Ömer**, Halk Eğitim Merkezlerinin Denetimi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998.
- **GÜLTEKİN, G.Gülnaz**, Televizyon Yoluyla Yaygın Çiftçi Eğitimi Projesi’ne (YAYÇEP) Katılanların Projeden Beklentileri ve Programa İlişkin Görüşleri, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1995.
- **KARNAL, Altan**, M.E.B. Yaygın Mesleki Eğitim Projesinin Eğitim Ortamı Açısından Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999.
- **KAYA, Y.Kemal**, “Kalkınma Planlarında Halk Eğitimi” Yetişkin Eğitimi Üst Kademe Yöneticileri ve Uzmanları Toplantısı, Ankara, 1984.
- **KOCAOĞLU, Yaşar**, Halk Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Programlar Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1986.
- **LOWE, J**, “Dünyada Yetişkinler Eğitimine Toplu Bakış”, Çev.Turhan OĞUZKAN, Ankara, 1985
- **MEB**, XII. Milli Eğitim Şurası, Ankara, 1990.

- **MEB**, XIII. Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dökümanı, Ankara,1990.
- **MEB**, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Ankara, 2006.
- **MEB**, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Ankara, 1999.
- **MEB**, XIII.Milli Eğitim Şurası Yaygın Eğitim Raporlar – Görüşmeler – Kararlar, Ankara, 1990.
- **M.E.G ve S.B**, Çıracılık Eğitimi, Ankara,1987.
- **MEB**, Çıracılık ve Yaygın Eğitim Müdürlüğü <http://cyegm.meb.gov.tr>
- **MEB**, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı <http://apk.meb.gov.tr>
- **MEB**, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (1923-1983), Ankara, 1983.
- **MİSER, Rifat**, “Halk Eğitimi Programlarının İnsangücü Planlamasına Etkisi”. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 28, Sayı 2, Ankara, 1995.
- **ÖZCAN, Hicran**, Yaygın Eğitim Kurumlarındaki Resim Programlarının Sorunları ve Eleştirisi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000.
- **ÖZKAN, Zeki**, Sanayide İnsangücü Eğitimi, İstanbul, 1985.
- **TBMM**, Hükümet Programları, 49. Hükümet Programı <http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp49.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 50. Hükümet Programı <http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp50.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 51. Hükümet Programı <http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp51.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 52. Hükümet Programı

<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp52.htm>

- **TBMM**, Hükümet Programları, 53. Hükümet Programı
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp53.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 54. Hükümet Programı
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp54.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 55. Hükümet Programı
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp55.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 56. Hükümet Programı
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp56.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 57. Hükümet Programı
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp57.htm>
- **TBMM**, Hükümet Programları, 58. Hükümet Programı
<http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/hp58.htm>
- **T.C. Anayasası** , Evrensel Yayınları, Ankara, 2000.
- **YILDIZ, Ahmet**, Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Araştırmaları: Amaç, Kapsam, Yöntem ve Eğilimler, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.

EKLER

Ek -1

BİLGİ FORMU

Sayın Kurul Üyesi,

Yaygın Eğitim Koordinasyon ve İşbirliği Kurullarının işlevselliği konulu araştırmama sağlayacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Ahmet ÖZCAN

Temsil Ettiğiniz Kurum :

Kurumdaki Statünüz :

1. Yaygın Eğitimin amacını ve önemini biliyor musunuz?

Evet () Kısmen () Hayır ()

2. Kurul toplantılarına hazırlanma şansınız oluyor mu?

Evet () Kısmen () Hayır ()

3. Kurul toplantılarının yaygın eğitim çalışmalarına önemli katkı sağlayacağına inanıyor musunuz?

Evet () Kısmen () Hayır ()

4. Kurul kararlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini takip edebiliyor musunuz?

Evet () Kısmen () Hayır ()

5. Katılanlar yaygın eğitim konusunda duyarlı mı?

Evet () Kısmen () Hayır ()

Ek - 2

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu: İl ve İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İşbirliği Kurulları işlevsel midir?

Tarih :/ / 2006 Görüşülen Kurum :

.....

Giriş

Merhaba, adım Ahmet ÖZCAN. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Sizlerin de toplantılarına katıldığınız İl ve İlçe Planlama ve İşbirliği Kurullarının işlevselliği hakkında bir araştırma yapmaktayım. Görüşmelerinizin araştırma sürecine katkıda bulunacağını düşünmekteyim. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacaktır.

Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı?

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz?

Görüşmemizin yaklaşık 30 dk süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

Sorular

1. Kurul toplantılarından ne zaman haberiniz oluyor?
2. Toplantılara gelmeden önce ne tür hazırlıklarınız olur?
3. Size göre kurul toplantıları düzenli yapılıyor mu? Ne düzeyde katılım sağlanıyor ?
4. Size göre eğitim araştırmalarının kurul toplantılarına ne tür etkisi olur?

5. Size göre kursun açılacağı ortam kursa talebi değiştirir mi? Değiştirirse hangi yönde değiştirir?

6. Halkın eğitim problemlerinin çözümünde kimlerin rol alması gereklidir?

7. Sizin kurumunuz yaygın eğitim faaliyetlerinde hangi görevleri alıyor? (Faaliyeti gerçekleştirme, Koordinatör, Destek) Size yapılacak görevle ilgili ayrıntılı bilgi veriliyor mu?

8. Sizce toplantılarda başka ülkelerdeki halk eğitimi uygulamaları hakkında bilgi verilmesinin ne türden etkileri olur ?

9. Televizyonlarda meslek kurslarının verilmesi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

10. Size göre yaygın eğitim kurumlarından belge alanların örgün eğitime katılımının etkisi ne olur?

11. Sizce M.E.B. ile diğer yaygın eğitim yapan resmi ve özel kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması amacıyla yasal düzenlemelerin yapılması gerekli midir?

12. Sizce planlanacak faaliyetlere halkın ilgisi nasıl artırılabilir?

13. Yapılan faaliyetlerin sonuçlarından bilginiz oluyor mu?

14. Sizce yaygın eğitim kurumlarının daha işlevsel hale gelebilmesi için önerileriniz nelerdir?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Bu konuda görüşmeden sonra eklemek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz olursa, lütfen beni nolu telefondan arayabilirsiniz. İyi günler.

Ek – 3

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet ÖZCAN

Doğum Yeri : Afyon

Doğum Tarihi : 16.08.1971

Adres : Merkez Anadolu Teknik Lisesi Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi
Motor Bölümü / KIRIKKALE

E-posta : a_ozcan@mynet.com

Eğitim Durumu

Lise : Afyon Endüstri Meslek Lisesi 1989.

Lisans: Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Otomotiv Eğitimi Bölümü
1989 – 1993.

Mesleki Deneyim

- 1993 yılında Ağrı Endüstri Meslek Lisesi kadrosunda öğretmenlik görevine başladı.
- 1994 – 1997 yılları arasında Afyon Merkez Endüstri Meslek Lisesi kadrosunda müdür yardımcılığı görevinde çalıştı.
- 2000 - 2004 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığının İsis Projesi kapsamında Kırıkkale İl Millî Eğitim Müdürlüğünde bilgisayar ve ağ sistem yöneticisi görevi ile çalıştı.
- Halen Kırıkkale Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi kadrosunda motor bölümü öğretmeni olarak görev yapmaktadır.